

توراه اور • پاراشاها מקץ • مامار 5

כי עמך מקור חיים באורך נראה אור

زیرا سرچشمه حیات نزد توست؛ در نور تو نور را خواهیم دید

جریان حیات به عوالم تنها «با» **ה'** است، نه ذات او؛ از راه تورات (**תורה**, Torah)، فرمان‌ها (**מצוות**, mitzvos) و خودنهی‌گری (**ביטול**, bittul) دل، اسرائیل نور ذاتی او را فرومی‌کشد تا دیده شود، و اسرائیل نیز در آن نور دیده می‌شود.

تقديم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربّه، رب لیوی ییتسחק

LikuteiTorah.com

پاراشای حسیدی

/likuteitorah.com/fa/torah-ohr/mikeitz/5

مقصود اصلی

جریان حیات به عوالم تنها «با» **ה'** است، نه ذات او؛ از راه تورات (**תורה**, Torah)، فرمان‌ها (**מצוות**, mitzvos) و خودنفی‌گری (**ביטול**, bittul) دل، اسرائیل نور ذاتی او را فرومی‌کشد تا دیده شود، و اسرائیل نیز در آن نور دیده می‌شود.

در هر بخش: متن عبری، سپس ترجمه، و پس از آن توضیحی کوتاه زیر خطی طلایی. شماره‌های کوچک در متن عبری، یادداشت‌های پایان متن هستند.

خلاصه مامار

این **מאמר** دو پرسش دربارهٔ آیهٔ «زیرا سرچشمهٔ حیات نزد توست؛ در نور تو نور را خواهیم دید» مطرح می‌کند: دو برداشت از «نور» را خواهیم دید: چه معنایی دارند، و چرا آیه می‌گوید «با تو» به جای آن‌که بگوید «تو هستی»؟ پاسخ را با منورای طلایی زکریا می‌دهد که سرچشمهٔ نفس‌های اسرائیل است: هفت چراغ آن، صفات الهی‌اند که از بالا بر هر یهودی می‌تابند؛ مجراهایی از مراتب هرچه بالاتر به آن‌ها می‌رسانند، و همه از راه «طلا»، یعنی سمت چپ، فرود کشیده می‌شوند. **ה'** که «بر فرازها بر تخت نشسته است»، حتی فراتر از حکمت (**חכמה**, Chochmah) و مهر (**חסד**, Chesed) است؛ بنابراین، ورود او به عوالم برایش فرودآمدنی است. از منظر بلندای او، همه چیز همچون هیچ است؛ ملت‌ها در تبعید دست بالا را دارند و تدبیر او به خواب می‌ماند. اما از نگاه «آسمان»، از راه تورات، اسرائیل بزرگ می‌نماید، همچون شیئی در آینه‌ای روشن و شفاف. آسمان و زمین، تورات و دعا، این فرودآمدن را پدید می‌آورند؛ آن‌گاه که فرمان‌ها با عشق آتشین و خودنفی‌گری بنده انجام شوند، عشقی که ریشه‌های تورات و فرمان‌ها، یعنی دو درخت زیتون، آن را بیدار می‌کنند. پس سرچشمهٔ حیات تنها «با» **ה'** است، نور او از راه تورات و فرمان‌ها دیده می‌شود و اسرائیل نیز در آن دیده می‌شود.

طرح کلی

- 1 دو پرسش و منورای طلایی**
2-11
دو برداشت از «نور را خواهیم دید» و پرسش دربارهٔ «با تو»؛ منورا سرچشمهٔ نفس‌های اسرائیل است، چراغ‌ها و مجراهایش نوری از بالا هستند و همه از راه طلا، سمت چپ، فرود کشیده می‌شوند.
- 2 آن‌که بر فرازها بر تخت نشسته، خود را فرومی‌آورد**
4-31
ה' فراتر از حکمت و مهر است؛ پس ورود او به عوالم برایش فرودآمدنی است. این فرود از راه تورات و فرمان‌ها، اندام‌های پادشاه، و به واسطهٔ برانگیختگی از پایین صورت می‌گیرد.
- 3 بلندی، تبعید و خواب**
7-51
از منظر بلندی **ה'**، همهٔ عوالم همچون هیچ‌اند؛ ملت‌ها از آن حیات می‌گیرند و تدبیر او به خواب می‌ماند؛ دعای «بیدار شو!» می‌خواهد ذات او از راه تورات و فرمان‌ها آشکار شود.
- 4 نگاه از آسمان: دیده شدن اسرائیل از راه تورات**
9-81
از راه تورات، اسرائیل بزرگ دیده می‌شود، همچون شیئی در آینه‌ای روشن و شفاف؛ فرمان‌ها به اشتیاق آتشین دل نیاز دارند، اشتیاقی که با اندیشیدن به تعالی تغییرناپذیر **ה'** شعله‌ور می‌شود.

جام منورا تاج فرمانروایی است؛ بندگی راستین یعنی پذیرفتن فرمانروایی **ה'** فراتر از عقل. آسمان و زمین، تورات و دعا، و فریاد تلخ، نور بی‌پایان (**אור אין סוף**, Or Ein Sof) را فرود می‌کشند.

ریشه‌های تورات و فرمان‌ها اشتیاقِ آتشینِ نفس را بیدار می‌کنند؛ سرچشمهٔ حیات تنها «با» **ה'** است، نور او از راه تورات و فرمان‌ها دیده می‌شود و اسرائیل نیز در آن دیده می‌شود.

مفاهیم کلیدی

برانگیختگی از بالا אתערותא דלעילא

نوری الهی که بی‌آن‌که چیزی آن را برانگیزد، عطا می‌شود. در اینجا، هفت چراغِ منورا هستند که بر هر یهودی، حتی بر شریران، همچون نوری فراگیر می‌تابند.

نورِ فراگیر و نورِ پرکنندهٔ عوالم סובב כל עלמין / ממלא כל עלמין

نوری فراتر از عوالم و نوری درونِ آن‌ها؛ فرود کشیدنِ نور از اولی به دومی، همان «آبی» است که از بلندی به‌سوی پایین جاری می‌شود و برای **ה'** فرودآمدنی است.

طلا، سمت چپ زهد / שמאל

طلا نمادِ قید و سخت‌گیری (**גבורה**, Gevurah) و نیز عشق و هیبتِ آتشینِ دل است؛ هر فرودآوردنی از بالاترین مراتب از راهِ آن صورت می‌گیرد.

اندام‌های پادشاه רמ"ח אברין דמלכא

۲۴۸ فرمانِ ایجابی با نور بی‌پایان همچون اندامی با نفس یگانه‌اند؛ از این‌رو، نور او از راهِ آن‌ها در حکمت و مهر پوشیده می‌شود.

خودنفی‌گری اراده ביטול רצון

پذیرش فرمانروایی **ה'** از سوی بنده، فراتر از عقل است؛ این کار **ה'** را پادشاه می‌سازد، سویی دیگر (**סטרא אחרא**, sitra achra) را رام می‌کند و نور بی‌پایان را فرود می‌کشد.

آسمان و زمین שמים וארץ

توراتِ مکتوب و شفاهی، یا تورات و دعا؛ جایگاهی که **ה'** خود را به آن فرومی‌آورد و وسیله‌ای که به‌واسطهٔ آن، او را به چنین کاری فرامی‌خوانند.

دو پرسش و منورای طلایی

1. כי עמך מקור חיים^{1,2} באורך נראה אור. הנה מ"ש נראה אור יש בו ב' פירושים.³

«זיגרא סרچشمֶ חַיַּת נֶזֶד תוֹסֵת; בֶּה נֹר תוֹ נֹר רַא חוֹאֵהִם דִּיד.» אַכְּנוֹן, עֲבָרַת «נֶרְהֶ אור» (נראה אור, nir'eh or) דוּ מֵעֵנָה דאַרד.

מִּּאֲלֵה בַּ אֵיֶה דַּאָוֹד (דוד) פֶּאָדֶשֶׁה אָגַז מִי־שׁוּד קֵה מִי־גוֹיִד סֶרְכְּשֶׁמֶ חַיַּת נֶזֶד ה' אִּסְתּ ו «בֶּה נֹר תוֹ נֶרְהֶ אור». וַאֲזֵה «נראה» מִי־תוֹאֵנֵד בֶּה מֵעֵנָה «דִּידֶה חוֹאֵהִם שׁד» יַא «חוֹאֵהִם דִּיד» בַּשֵּׁד וּ סֶרַסֶר אֵינֵן מִּּאֲלֵה נִשָּׁאן חוֹאֵהִם דַּאד קֵה הֶר דוּ חוֹאֵנִש דֶּרֶסֶת־אַנֶּד.

הא' הוא כפשוטו שהאור נראה ומתגלה. והב' לשון רבים מדברים בעדם כלומר אנחנו נראה את האור.

מֵעֵנָה נֶחְסֵת, מֵעֵנָה זָאֹהֶרִי אֵן אִּסְתּ: נֹר דִּידֶה מִי־שׁוּד (נראה, nir'eh) וּ אֶשְׁכַּר מִי־גֵרֶדֶד. מֵעֵנָה דוּם, חוֹאֵנִש אֵן בֶּה סִיגָהּ כֶּמֶע וּ אַז זָבַן גּוֹיִנֶדְגַּן דִּרְבַּרֶה חוֹדְשָׁאן אִּסְתּ; יֵעֵנִי מַא נֹר רַא חוֹאֵהִם דִּיד.

דֶּר יֶק חוֹאֵנִש, נֹר דִּידֶנִי מִי־שׁוּד. דֶּר חוֹאֵנִש דִּיגֶר, נראה בֶּה סִיגָהּ אֹל־שֶׁחֶס כֶּמֶע אִּסְתּ ו דַּאָוֹד פֶּאָדֶשֶׁה אַז זָבַן אִּסְרַאֵל שֶׁחֵן מִי־גוֹיִד: «מַא» כְּסַאנִי הֶסְתִּימ קֵה נֹר רַא חוֹאֵהִם דִּיד. נִסְכָּה מִכְּתוּב מִיֶּתֶר רֵבֶה (אדמו"ר האמצעי) אַז אֵינֵן מִּּאֲלֵה, דֶּר סֶפֶר הַמַּאמְרִים (סֶפֶר הַמַּאמְרִים) p. 59, 5563, תִּפְאֹוֹת רַא תוֹזִיח מִי־דֶהֶד: דִּידֶן נֹר אַז דֶּל נֹר מַאנֶּד דִּידֶן אַז פֶּשֶׁת פֶּרֶדֶה אִּסְתּ; אַמַּא «מַא נֹר רַא חוֹאֵהִם דִּיד» יֵעֵנִי חוֹד נֹר רַא דִּידֶן, קֵה בִּסְיַר בֶּרֶתֶר אִּסְתּ.

ולהבין זה גם להבין מהו כי עמך מקור חיים ולא כתיב כי אתה.

וּ בִּרְאִי פֶּהֶמִידֶן אֵינֵן נֶכְתֶּה, בַּאֲדִי הֶמְכְּנִין בִּפְהֶמִימ קֵה מִּקְסוּד אַז «זיגרא סרچשמֶ חַיַּת נֶזֶד תוֹסֵת» כִּי־סֵת, וּ כִּרַּא נֹוֶשֶׁתֶה נֶשֶׁדֶה אִּסְתּ: «זיגרא תוֹ הֶסְתִּי».

אַלְתֵּר רֵבֶה (אדמו"ר הזקן) פֶּרֶשׁש דוּמִי מִי־אַזַּאֲד: כִּרַּא אֵיֶה מִי־גוֹיִד סֶרְכְּשֶׁמֶ חַיַּת «נֶזֶד תוֹ» אִּסְתּ, נֶה אֵינֶקֶה בֶּה־סַאדְגִּי בְּגוֹיִד «תוֹ סֶרְכְּשֶׁמֶ חַיַּת הֶסְתִּי»? אֵינֵן תַּעֲבִיר אִּשָּׁרֶה דַּאד קֵה סֶרְכְּשֶׁמֶ חַיַּת כִּי־זִי דֶּר כְּתַב־זַּאֵת אֱלֹהִי אִּסְתּ, נֶה חוֹד זַּאֵת אוּ; בֶּנֶד פַּאֲיַאנִי דוּבַרֶה בֶּה אֵינֵן נֶכְתֶּה בַּזְמִי־גֵרֶדֶד.

כי הנה כתיב^{4,5} (זכריה ד) ראיתי והנה מנורת זהב כולה וגולה על ראשה⁶ ושבעה נרתיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על ראשה ושנים זיתים עליה.⁷

זיכריה (זכריה 4): «دیدم و اینک شمعدانی تماماً از طلا، با کاسه‌اش بر فراز آن، و هفت چراغش بر آن، هفت و هفت لوله برای چراغ‌هایی که بر فراز آن‌اند، و دو درخت زیتون بر آن.»

برای پاسخ، او به رؤیای زکریا بازمی‌گردد: شمعدانی طلایی با کاسه‌ای بر فراز آن، هفت چراغ، لوله‌هایی که چراغ‌ها را تغذیه می‌کنند و دو درخت زیتون در کنار آن. در نسخهٔ مکتوبِ میتلر رَیْه پیوند روشن می‌شود: برای فهمیدن اینکه «نور» چیست، همهٔ ارواح اسرائیل در مقام یک کل به شمعدان تشبیه می‌شوند. راشی (רש"י) توضیح می‌دهد که گולה (גולה, gulah) کاسه‌ای گرد از روغن است و آن را با گولوت (גולות, gulos; چشمه‌ها) در יהושע 15:19 مقایسه می‌کند؛ مقاله بعدتر آن را به معنای تاج خواهد گرفت.

וביאור הדבר כי הנה ענין המנורה הוא כמ"ש זה דבר⁸ ה' אל זרובבל. כלומר שהמנורה הוא בחי' דבר ה' הוא בחי' כנ"י [כנסת ישראל] מקור נשמות ישראל

و توضیح مطلب این است که موضوع شمعدان همان است که نوشته شده: «این است کلام ה' خطاب به زروباבל (זרובבל).» یعنی شمعدان مرتبۀ «کلام ה'» است؛ این همان مرتبۀ جماعتِ اسرائیل (כנסת ישראל, Knesses Yisrael)، سرچشمۀ ارواح اسرائیل، است.

فرشته رؤیا را برای زکریا چنین توضیح می‌دهد: «کلام ה' خطاب به زروباבל». آلتِر رَیْه «کلام ה'» را به‌منزلۀ ملخوت می‌خواند که «جماعتِ اسرائیل» (כנסת ישראל, Knesses Yisrael) نیز نامیده می‌شود؛ ریشۀ جمع‌ای که همهٔ ارواحِ یهودی از آن سرچشمه می‌گیرند. پس شمعدان نمادِ سرچشمۀ ارواحِ اسرائیل است.

ושבעה נרתיה הם ז' מדות עליונות אהוי"ר [אהבה ויראה] והתפארות כו' שמאירים מלמעלה בכל נפש מישראל בבחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שאפי' [שאפילו] ברשע שורה עליו מלמעלה בבחי' מקיף

و هفت چراغِ آن، هفت صفتِ برترند: عشق و هیبت و شکوه‌بخشی و غیره؛ این صفات از بالا بر هر نفسِ اسرائیلی می‌تابند، به‌منزلۀ برانگیختگی از بالا (אתערותא דלעילא, isarus dileila)، به‌گونه‌ای که حتی بر شخصِ شریر نیز از بالا و به شیوه‌ای فراگیر (מקיף, makif) قرار می‌گیرند.

هفت چراغ، هفت صفتِ عاطفی ذاتِ الهی‌اند: عشق، هیبت، شکوه‌بخشی و دیگر صفات. آن‌ها همچون موهبتی از بالا بر هر یهودی می‌تابند، نه در پاداش کوششِ خود او. چون این نور تنها به‌صورت نوری فراگیر بر شخص سایه می‌افکند، حتی بر شخصِ شریر نیز قرار می‌گیرد.

ולכן כתיב עליה שבבחי' זו שהוא בבחי' השראה מלמעלה בבחי' מקיף כולם שוים לטובה וכמארז"ל
[וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] **אכל בי עשרה שכינתא שריא וכמ"ש בתניא.**^{9, 10}

אזיין רו נושטה שדה אסט «בר אן»: דר אין מרתב, קה חצורי אז בלא ו בה שיטהי פראקיר אסט, המה בה יקסאן אז אן بهره מנדנד; چنان كه حكيمان ما, كه يادشان خجسته باد, گفته اند: «هر جا ده تن با هم بنشينند, حضور الهي (שכינה, Shechinah) قرار می گيرد», و چنان كه در **תניא (תניא)** توضيح داده شده است.

واژه «بر آن» نشان می دهد كه چراغها از بالا می تابند و شمعان را دربرمی گیرند; در این مرتبه, همه یهودیان به یکسان از آن بهره مندند, چنانكه تلمود می گوید حضور الهي بر هر جمع دهنفره قرار می گیرد. آتیر ربه در فصل 11 از **תניא** توضيح می دهد كه حتی وقتی شخصی چنان شریر است كه نیکی از او رفته, نفیس الهي او همچنان همچون حضوری فراگیر از بالا بر او قرار دارد; و از همین رو حکیمان گفتند كه حضور الهي بر هر جمع دهنفره قرار می گیرد.

2 **ושבעה ושבעה מוצקות¹¹ הם בחי' המשכות ממדריגות עליונות מבחינת סוכ"ע לאתעדל"ע** [لاتערותא
دلעילא] **זו. וכמה דרגין דא לעילא מן דא עד רום המעלות וכולם הם בחי' שבעה שבעה. וזהו לנרות אשר**
על ראשה.

و «هفت و هفت مجرا» امتدادهایی از مراتب برترند, از مرتبه نوری كه همه عوالم را فرا می گیرد (سوبב כל עלמין, sovev kol almin), برای این برانگیختگی از بالا (אתערותא دلעילא, isarus dileila). مراتب بسیاری هست, یکی برتر از دیگری, تا بلندترین مراتب; و همه آنها از سنخ «هفت [و] هفت» هستند. و این است [معنا] «برای چراغهایی كه بر سر آن هستند».

مجراهایی كه چراغها را روشن می کنند, مسيرهایی اند كه نور را از مراتب پیوسته برتر, تا نوری كه همه عوالم را فرا می گیرد, به عطای از بالا می رسانند; عطایی كه بر هر يهودی می تابد. هر مرتبه برتر الگوی هفت گانه را تکرار می کند; ازاین رو, در این رؤیا چراغهایی دیده می شوند كه از مراتبی تغذیه می شوند كه خودشان «بر سر آن» قرار دارند.

وهנה כתיב منורת זהב כולה שכל המשכות ملעילא לעילא מריש כל דרגין הוא ע"י בחי' זהב שהוא
בחי' שמאל כמ"ש מצפון זהב יאתה על אלוה נורא הוד:^{12, 13}

اکنون نوشته شده است: «شمعدان (منורת, menorah) سراسر از طلاست»; هر امتداد نور به پایین, از برترین مراتب و از سر همه مراتب, به واسطه مرتبه طلا صورت می گیرد, كه مرتبه سوي چپ است; چنانكه نوشته شده است: «از شمال طلا می آید; بر ه' شكوهی هیبت انگیز است».

شمعدان «سراسر از طلاست», و در قبلا طلا به سوي چپ, یعنی مرتبه قید و سخت گیری (גבורה, Gevurah), تعلق دارد. آتیر ربه (ادموی"ר הזקן) می گوید كه هر امتداد نور به پایین از بالاترین مراتب از این خصلت می گذرد, و برای آن آیه کتاب ایوب (ایوب) را می آورد كه طلا را با شمال, سوي چپ, پیوند می دهد.

آن که بر فرازها بر تخت نشسته، خود را فرومی آورد

3 והענין כי הנה כתיב¹⁴ המגביהי לשבת¹⁵ המשפילי לראות בשמים ובארץ^{16, 17}

و مطلب [چنین] است: نوشته شده است: «آن که بر فراز جای گرفته، خود را فرومی آورد تا به آسمان و زمین بنگرد.»

آلتر ربه (אדמו"ר הזקן) آیه ای از مزامیر می آورد که در آن ה' ستوده می شود: بر فراز جای گرفته است، اما خود را فرومی آورد تا به آسمان و زمین بنگرد.

שמים פי' שם מים דהיינו בחינת מים שהוא בחינת המשכה ממקום גבוה מסוכ"ע למקום נמוך להיות בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] והוא בחינת השפלה וירידה אצלו ית'.

«آسمان» (שמים, shamayim) یعنی «آنجا آب است» (שם מים, sham mayim)؛ یعنی مرتبه آب، که مرتبه پایین آوردن از جایگاهی بلند است: از [نوری که همه عوالم را فرا می گیرد (סובב כל עלמין, sovev kol almin)] به جایگاهی فرودین، تا مرتبه [نوری که همه عوالم را پر می کند (ממלא כל עלמין, memalei kol almin)] شود؛ و این برای او، که متبارک است، فروکاستن و نزول است.

او «شاماییم» (آسمان) را به صورت «شام ماییم»، یعنی «آنجا آب است»، می خواند. آب از بالا به پایین جاری می شود؛ از این رو «آب» نماد نوری است که از نور فراگیر، که فراتر از عوالم است، به نور پُرکننده عوالم فرود می آید و در آنها جای می گیرد. برای ה'، این فرودآمدن نوعی فروکاستن است.

ופי' בשמים ובארץ (בבית"ן הנוספין) מתפרש לשני ענינים.

و «در آسمان و در زمین» (با حروف افزوده ב, ב, beis) به دو معنا تفسیر می شود.

در عبری آیه آمده است: «به آسمان و به زمین بنگرد»؛ و حرف افزوده ב می تواند معنای «در» یا «به وسیله» بدهد. از این رو این عبارت را می توان به دو معنا خواند.

הא' שהוא משפיל א"ע [את עצמו] כביכול לראות השמים ותוך הארץ.

نخست: او، گویی، خود را فرومی آورد تا به درون آسمان ها و به درون زمین بنگرد.

در خوانش نخست، حرف ב به معنای «در» است: ה' خود را فرومی آورد تا به درون آسمان و زمین بنگرد.

והב' כלומר שע"י בחינת שמים וארץ משפיל א"ע [את עצמו] שהם הם הגורמים לבחי' ירידה והשפלה זו.

و دوم، یعنی آن که به وسیله مرتبه آسمان و زمین، او خود را فرومی آورد؛ زیرا خود آنها سبب این نزول و فروکاستن هستند.

در خوانش دوم، حرف ב به معنای «به وسیله» است: آسمان و زمین خود سبب فروکاستن ה' هستند. معنای «آسمان و زمین» در این خوانش، بعدتر در این گفتار (مאמר) توضیح داده می شود.

וביאור הענין כי פי' המגביהי לשבת אין ר"ל [רוצה לומר] שהוא ית' גבוה בבחינת מקום שהרי הנה מקום אתי¹⁸ כתיב והוא ית' מקומו של עולם¹⁹ כו'. אלא פי' גבוה במעלה ועילוי אחר עילוי עד אין קץ ותכלית שהוא קדוש ומובדל מגדר עלמין

و شرح مطلب چنین است: «آن که بر فراز جای گرفته» به این معنا نیست که او، که متبارک است، از نظر مکانی بلند است؛ زیرا نوشته شده است: «اینک جایی نزد من است»، و او، تعالی، جایگاه جهان است، و جز این. بلکه معنایش بلندی مقام است: عروج از مرتبه‌ای به مرتبه دیگر، بی‌انتهای و بی‌کرانه؛ زیرا او مقدس و منزّه از حدود عوالم است.

بلندی مقام **ה'** نمی‌تواند به معنای بلندی در فضا باشد: او به موشه، یعنی موسی (**משה**)، می‌گوید: «اینک جایی نزد من است»؛ و میدراش از این سخن می‌آموزد که او جایگاه جهان است و جهان او را دربر نمی‌گیرد. بلندی او از سنخ مقام است: او فراتر از هر مرتبه و بی‌کرانه است، مقدس و جدا از تمام مقوله عوالم.

כי כלם בחכמה עשית²⁰ ועולם חסד יבנה²¹ והוא ית' רם ונשא ממדרגת חכמה עילאה וחסד עליון ואין להם ערוך אליו ית' כלל וכדכתיב לך ה' הגדולה כו' שמדת הגדולה היא בשילה אליו ואין עולה בשם גדולה כלל.

زیرا «همه را با حکمت (**חכמה**, Chochmah) ساختی» و «جهان با مهر (**חסد**, Chesed) بنا می‌شود»؛ و او، که متبارک است، از مرتبه حکمت برین و مهر برین بلندتر و والاتر است، و آنها اصلاً با او قابل قیاس نیستند؛ چنان‌که نوشته شده است: «بزرگی از آن توست، ای **ה'**»، و جز این: صفت بزرگی (**גדולה**, gedulah)، یعنی صفت **חסد**، در برابر او خود را هیچ می‌داند و اصلاً نام بزرگی بر آن نمی‌توان نهاد.

عوالم به واسطه حکمت پدید آمده‌اند و با مهر بنا شده‌اند، چنان‌که دو آیه از مزامیر می‌گویند: و **ה'** حتی از حکمت و مهر برین نیز فراتر است و با هیچ چیز قابل قیاس نیست. حتی «بزرگی» (**gedulah**، صفت **חסد**) که داوود (**דוד**) درباره‌اش می‌گوید «بزرگی از آن توست، ای **ה'**»، در برابر او خود را هیچ می‌داند و سزاوار این نام نیست.

וכן בחינת חכמה נחשבת לגבי הקב"ה כעשי' [כעשיה] גשמית כמ"ש כולם בחכמה עשית

و همین‌طور، مرتبه حکمت نسبت به قدوس متبارک (**קב"ה** / **קודשא בריך הוא**, Kudsha Brich Hu) همچون ساختن جسمانی (**עשיה**, asiyah) به شمار می‌آید؛ چنان‌که نوشته شده است: «همه را با حکمت ساختی» (**עשית**, asisa).

حتی حکمت، که عالی‌ترین مرتبه عقل است، برای **ה'** همچون ساختن جسمانی است: آیه می‌گوید او همه چیز را با حکمت «ساخت» (**asisa**) و از واژه عملی جسمانی (**asiyah**) استفاده می‌کند.

אלא מה שמתלבש אור א"ס ב"ה בחכמה וחסד ומתפשט תוך עלמין הוא בחינת ירידה והשפלה גדולה.²²

בלکه اینکه نور بی‌پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof), که متبارک است, خود را در حکمت (חכמה, Chochmah) و مهر (חסד, Chesed) می‌پوشاند و درون عوالم گسترش می‌یابد, فرودی عظیم و تنزلی بزرگ است. پس هنگامی که نور بی‌پایان خود را در חכמה و חסד می‌پوشاند و در عوالم گسترش می‌یابد, این برای او فرودی عظیم است.

4 והנה בחינת התלבשות זו היא בבחינת תורה ומצות. וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] הקב"ה מניח תפילין הקב"ה מתפלל^{23,24} ואמרו מלמד שנתעטף הקב"ה²⁵ כו'. ואמרו ג' ראשונות יושב ועוסק בתורה²⁶ כו'.

اکنون این پوشش‌یافتن از راه تورا (تורה, Torah) و فرمان‌ها (מצוות, mitzvos) است. چنان‌که حکیمان ما, یادشان گرامی, گفته‌اند: «قدوس متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא, Kudsha Brich Hu) تفیّلین (تפילין, tefillin) بر تن می‌کند»؛ «קב"ה دعا می‌کند»؛ و گفته‌اند: «این می‌آموزد که קב"ה خود را در شالِ نماز (טלית, tallis) پیچید» و الی آخر. و گفته‌اند: «[در] سه [ساعت] نخست می‌نشیند و به تورا می‌پردازد» و الی آخر.

نور ה' از راه تورا و فرمان‌ها در حکمت (חכמה, Chochmah) و مهر (חסד, Chesed) پوشش می‌یابد. تلمود از ה' چنین سخن می‌گوید که تفیّلین بر تن می‌کند, دعا می‌کند, خود را در شالِ نماز می‌پیچد و تورا می‌آموزد؛ این نشان می‌دهد که فرمان‌ها در عوالم بالا, خود پوشش‌های نور ה' هستند.

וכן עד"ז כל המצות. וזהו אשר קדשנו במצותיו במצותיו דייקא שהמצות רמ"ח פקודין הן רמ"ח אברין דמלכא²⁷

و به همین ترتیب, همهٔ **מצות**. و این [معنای] «که ما را با فرمان‌های خود مقدس ساخته است» است؛ «با فرمان‌های خود» به‌دقت, زیرا **מצות**, یعنی ۲۴۸ فرمان, ۲۴۸ اندام پادشاه‌اند.

در برکت می‌گوییم: «که ما را با فرمان‌های خود مقدس ساخته است»؛ این تأکید می‌کند که آن‌ها از آن او هستند. **תיקוני זהר (תיקוני זהר)** می‌آموزد که ۲۴۸ فرمان ایجابی, ۲۴۸ «اندام پادشاه» هستند.

כלומר כמו למשל אבר הגשמי שהוא בטל ומתאחד עם החיות הרוחני השוכן בקרבו כך כל המצות הם בטלים ומתאחדים באור א"ס ב"ה ממש

یعنی همان گونه که، برای مثال، اندامی جسمانی در برابر نیروی حیات روحانی ای که در درونش جای دارد در حالت خودنفی گری است و با آن یگانه می شود، به همین ترتیب همه فرمان ها در برابر خود نور بی پایان (اور אין سوف، Or Ein Sof)، که متبارک است، در حالت خودنفی گری اند و با آن یگانه می شوند.

اندام جسمانی اراده ای از آن خود ندارد و به تمامی با نفسی که به آن حیات می بخشد یگانه است. به همین ترتیب، فرمان ها به تمامی با خود نور بی پایان یگانه اند.

ובהם ועל ידיהם נמשך גילוי אור א"ס ב"ה להתלבש בבחי' חכמה וחסד וקדשנו שבאתעדל"ת [שבאתערותא דלתתא] בעשיית האדם מצות ה' גורם אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח²⁸ כו':

و در آن ها و به واسطه آن ها، جلوه نور بی پایان، که متبارک است، فرود آورده می شود تا در مرتبه **حکמה** و **חסد** پوشش یابد. و «که ما را مقدس ساخته است»: زیرا به واسطه برانگیختگی از پایین (**אתערותא דלתתא**, isarus dilesata)، هنگامی که شخص فرمان های **ה'** را انجام می دهد، برانگیختگی از بالا (**אתערותא דלעילא**, isarus dileila) را پدید می آورد؛ و «روحي، رוחی می آورد و رוחی را به دنبال می کشد» و الی آخر.

به واسطه فرمان ها، نور بی پایان به درون حکمت و مهر فرود آورده می شود. هنگامی که شخص در پایین فرمانی را انجام می دهد، پاسخی را در بالا برمی انگیزد؛ زوهر آن را چنین بیان می کند: «روحي، رוחی می آورد و رוחی را به دنبال می کشد».

بخش 3 • 51-7

بلندی، تبعید و خواب

5 וזהו הבט²⁹ משמים וראה³⁰ והשקיפה ממעון קדשך³¹ מן השמים וברך את עמך את ישראל.

و این [معنای] «از آسمان بنگر و ببین» و «از جایگاه مقدس خویش، از آسمان بنگر و قوم خویش، اسرائیل را برکت ده» است. دو آیه از **ה'** می خواهند که «از آسمان بنگرد» و آیه دوم از او می خواهد که اسرائیل را برکت دهد. آلتز ربه توضیح خواهد داد که چرا برکت به این وابسته است که **ה'** «از آسمان» بنگرد؛ و نخست رفعت **ה'** را توضیح می دهد.

כי הנזה כתיב רם על כל גוים³² ה' שהעכו"ם [שהעובדי כוכבים ומזלות] מקבלים חיות³³ מצד רוממות ה' והתנשאותו בעצמותו כביכול שהוא מצד עצמותו ומהותו רם ונשא מגדר עלמין עליונים ותחתונים ואין להם יחוס ושייכות אליו כלל

זیرا نوشته شده است: «ה' از همه ملتها برتر است»: ملتهای بتپرست نیروی حیات خود را از رفعتِ ه' و تعالی او در ذات خویش می‌گیرند؛ گویی که او به ذات و حقیقت خویش، از حدودِ عوالمِ بالا و پایین برتر و فراتر است و آنان هیچ نسبت و پیوندی با او ندارند.

«ه' از همه ملتها برتر است»: آیه ملتها را با رفعتِ ه' پیوند می‌دهد. در این تعلیم، ملتها نیروی حیات خود را از مرتبه‌ای می‌گیرند که ه' به‌کلی فراتر از عوالم است و آنان هیچ نسبتی با او ندارند؛ در آنجا همه عوالم در برابر او هیچ‌اند، و بنابراین هیچ تمایزی میان آن‌ها احساس نمی‌شود.

ومזה נמשך ממשלת העכו"ם [העובדי כוכבים ומזלות] על ישראל בזמן הגלות גוים מרקדין בהיכלו³⁴ כו'. כי שממית בידים תתפש³⁵ והיא בהיכלי מלך שאינו תופס מקום כלל.

و از این، فرمانروایی ملتهای بتپرست بر اسرائیل در دوران تبعید پدید می‌آید؛ [چنان‌که گفته شده است،] «ملتها در حرم او پایکوبی می‌کنند» و جز آن. زیرا «عنکبوت با دست‌هایش می‌گیرد (תתפש, tesapes) و در کاخ‌های پادشاه است»، چون هیچ جایی را اشغال نمی‌کند (تופס, tofes).

این سرچشمه قدرت ملتها بر اسرائیل در دوران تبعید است. تلمود (Yoma 69b)، که یادداشتِ Kehot به آن ارجاع می‌دهد) می‌گوید ارمیا (یرمیاها)، هنگامی که دید ملتها در حرم ه' به عیش و پایکوبی مشغول‌اند، دیگر او را «مهیّب» نخواند. آیه عنکبوت بر پایه باری لفظی خوانده می‌شود: عنکبوت «می‌گیرد» اما هیچ جایی را «اشغال نمی‌کند»؛ پس حتی در کاخ پادشاه نیز بیرون رانده نمی‌شود، زیرا به حساب نمی‌آید.

6 וכך כל העולמות עליונים ותחתונים כולא כלא ממש חשיבי קמי קוב"ה [קודשא בריך הוא] וכדכתיב כי נשגב שמו לבדו^{36, 37} רק הודו וזיוו והארתו על ארץ ושמים.

و بدین‌سان، همه عوالمِ بالا و پایین در برابرِ قدوسِ متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא, Kudsha Brich Hu) حقیقتاً هیچ به شمار می‌آیند؛ چنان‌که نوشته شده است: «زیرا نام او به‌تنهایی بلندمرتبه است»؛ تنها «جلال او»، و تابش و نورش، [هستند] «بر زمین و آسمان».

همه عوالم در برابرِ ه' هیچ‌اند. آیه «تنها نام او بلندمرتبه است؛ جلال او بر زمین و آسمان است» می‌گوید که تنها پرتوی از نور او با عوالم نسبت دارد، حال آنکه خود او فراتر از آنهاست. حاشیه‌ای در ספר המאמרים (ספר המאמרים) 5629 می‌افزاید که حتی مرتبه‌ای که «بلندمرتبه» نامیده می‌شود، یعنی نوری که همه عوالم را فرا می‌گیرد (סובב כל עלמין, sovev kol almin)، نیز تنها «نام او» است.

וזהו כד סליק קוב"ה [קודשא בריך הוא] לעילא כו'. ר"ל [רוצה לומר] שנסתלק החיות מההארה למעלה מעלה לבחי' עצמותו ומהותו

و این است [معنای] «هنگامی که قدوس متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא) به بالا صعود می‌کند»، و غیره. یعنی نیروی حیات (חיות, chayus) از تابش، بسیار بسیار به بالا، به مرتبه ذات و حقیقت او بازگرفته می‌شود.

گفته «هنگامی که قدوس متبارک به بالا صعود می‌کند» به معنای بازگرفتن نیروی حیات از آن پرتو و بازگشت آن به ذات خود ה' خوانده می‌شود.

ואזי העולמות אינם תופסים מקום כלל והנהגת העולמות הוא בבחי' שינה³⁸ כביכול כאדם הישן שנסתלק שכלו מהכלי שהוא הגוף למקורו ושרשו ולא נשאר כ"א כח הדמיון שהוא רשימו כו'.

و آنگاه عوالم هیچ جایگاهی را اشغال نمی‌کنند و تدبیر عوالم، به اصطلاح، به صورت خواب است؛ مانند انسانی خفته که عقلش از ظرف خود، یعنی بدن، به سرچشمه و ریشه خویش بازگشته است و جز قوه خیال چیزی باقی نمانده؛ قوه‌ای که اثر باقی‌مانده (رשימו, reshimu) است، و غیره.

در آن هنگام، عوالم هیچ به شمار می‌آیند و تدبیر ה' نسبت به آنها به خواب می‌ماند. هنگام خواب، عقل بدن را ترک می‌کند و به سرچشمه خود بازمی‌گردد و تنها خیال، همچون اثری ناچیز، باقی می‌ماند؛ به همین ترتیب، تنها اثر کم‌رنگی از نور ה' باقی می‌ماند که عوالم را هدایت می‌کند.

7 ולכן כתיב ויקץ כישן³⁹ ה' וכתוב עורה למה תישן⁴⁰ ה' שיהיה גילוי אור א"ס ב"ה בחכמה וחסד בבחינת עצמותו ומהותו ית' בכבודו ובעצמו ויאר פניו⁴¹ פנימיות רצונו כו'. והיינו ע"י המשכת התומ"צ [התורה ומצות].

از این رو نوشته شده است: «و ה' چون خفته‌ای بیدار شد»؛ و نیز نوشته شده است: «بیدار شو! چرا می‌خوابی، ה'؟»؛ تا نور بی‌پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof)، متبارک باد، در حکمت (חכמה, Chochmah) و مهر (חסד, Chesed)، در مرتبه ذات و هستی خود او، متعال باد، با جلال خویش و به ذات خود، تجلی یابد؛ و «چهره‌اش (פניו, panav) را روشن سازد»؛ یعنی بُعد درونی (פנימיות, pnimiyus) اراده (רצון, ratzon) او، و جز اینها. و این از راه فرودآوردن تورا (תורה, Torah) و فرمان‌ها (מצוות, mitzvos) صورت می‌گیرد.

آیات «و ה' چون خفته‌ای بیدار شد» و «بیدار شو! چرا می‌خوابی؟» می‌خواهند که تدبیر ה' دیگر همچون خواب نباشد، بلکه ذات خود او در حکمت و مهر آشکار شود و بُعد درونی اراده‌اش بتابد. این بیداری از راه فرودآوردن نور به واسطه تورا و فرمان‌ها پدید می‌آید.

نگاه از آسمان: دیده شدن اسرائیل از راه تورات

8 וזהו הבט משמים וראה והשקיפה ממעון קדשך ⁴² מן השמים שם מים ^{43, 44} שהיא בחי' התורה שנמשלה למים ⁴⁵ ואזי וברך את עמך את ישראל

و این [معنای] «از آسمان بنگر و ببین» و «از منزلگاه مقدّست، از آسمان بنگر» است: [«آسمان»، שמים (shamayim)، به معنای] «آنجا آب است» (שם מים, sham mayim)، که مرتبۀ تورات است؛ توراتی که به آب تشبیه شده است؛ و آنگاه: «و قوم خود، اسرائیل را برکت ده.»

اکنون **אדמו"ר הזקן** توضیح می‌دهد که چرا برکت اسرائیل به این وابسته است که **ה'** از «آسمان» بنگرد. **שמים** (shamayim) بار دیگر به صورت **שם מים** (sham mayim)، یعنی «آنجا آب است»، خوانده می‌شود و آب نماد تورات است؛ پس نگریستن **ה'** «از آسمان» یعنی نگریستن از خلال تورات. در نسخه این بند در سفر هماماریم (ספר המאמרים) 5708، دلیل این مطلب آیه «ای همه تشنگان، به سوی آب بیاوید» است که به تورات اشاره دارد.

כי ע"י בחינה זו נהי' [נהי'ה] אנחנו עם בני ישראל נתראים לפניו לדבר חשוב ⁴⁶ שכל עיקר ההשגה והגילוי הוא ע"י התורה

زیرا به واسطۀ این مرتبه، ما، قوم بنی اسرائیل، در برابر او چون چیزی مهم دیده خواهیم شد؛ زیرا تمام حقیقت ادراک و ظهور به واسطۀ تورات است؛

هنگامی که **ה'** از خلال تورات به جهان می‌نگرد، اسرائیل در برابر او چیزی واقعاً مهم به نظر می‌آید؛ برخلاف نگاهی که از مقام رفعت اوست و در آن همه چیز هیچ به شمار می‌آید. دلیلش این است که تمام ادراک و ظهور **ה'** از طریق تورات است.

והתורה היא אצלנו בהתגלות וזהו נפתחו השמים ⁴⁷ ואראה מראות אלקים בחינת אספקלריא המאירה שע"י בחי' שמים.

و تورات نزد ما به صورت آشکار است. و این [معنای] «آسمان‌ها گشوده شدند و رؤیاهای **אלקים** (Elokim) را دیدم» است: مرتبۀ آینۀ شفاف و درخشان (**אספקלריא המאירה**, aspaklaria hame'irah)، که به واسطۀ مرتبۀ آسمان حاصل می‌شود.

تورات آشکار شده و به ما داده شده است. **سخن حزقیال (יחזקאל)**، «آسمان‌ها گشوده شدند و رؤیاهای **אלקים** را دیدم»، آینۀ شفاف و درخشان نبوت را توصیف می‌کند و **אדמו"ר הזקן** این روشنی را به «آسمان»، یعنی تورات، پیوند می‌دهد.

הנה מתראה לפניו כביכול כאלו עד"מ רואה במראה המאירה שהיא מכלי זכויות שע"י המראה נראה הדבר שרואין בה לדבר גדול יותר ומשובח יותר ממה שרואין אותה כך בלא מראה.

[אסרئיל] چنان که گویی در برابر او دیده می‌شود؛ به اصطلاح، گویی کسی در آینه‌ای درخشان از جنس شیشه می‌نگرد: از طریق آینه، چیزی که در آن دیده می‌شود بزرگ‌تر و نفیس‌تر از زمانی که نظر می‌آید که همان چیز را بی‌آینه ببینند.

آینه شیشه‌ای خوبی می‌تواند چیزی را که در آن دیده می‌شود بزرگ‌تر و نفیس‌تر از آنچه با چشم غیرمسلح دیده می‌شود جلوه دهد. این تمثیل زمینه را برای ادعای بعدی آماده می‌کند: اسرئیل هنگامی که از خلال تورات دیده می‌شود چگونه به نظر می‌آید.

כך ע"י הבטה והשקפה בבחי' התורה שם נראים לפניו ישראל שהם מקיימי' התורה בבחי' שבח וגדולה.

پس، از طریق نگریستن و نظر افکندن از منظر تورات، اسرئیل که تورات را به‌جا می‌آورد، آنجا در برابر او با ستایش و بزرگی دیده می‌شود.

اسرئیل که تورات را به‌جا می‌آورد، وقتی از خلال تورات دیده می‌شود، در برابر ה' با ستایش و بزرگی جلوه می‌کند. تورات همچون آن آینه عمل می‌کند و ارزش اسرئیل را در نظر ה' بزرگ‌نمایی می‌کند.

וזהו ומי כעמך ישראל⁴⁸ גוי אחד בארץ פי' שהם ממשיכים להיות שורה ומתגלה בחי' הוי"ה אחד שיהיה שורה בארץ התחתונה.

و این [معنای] «و چه کسی همچون قوم تو، اسرئیل، ملتی یگانه بر زمین است» است: یعنی آنان مرتبه «نام چهارحرفی (ה')، Havayah) یکی است» را فرومی‌آورند تا در زمین فرودین برقرار و آشکار شود، تا در زمین فرودین جای گیرد.

آیه «و چه کسی همچون قوم تو، اسرئیل، ملتی یگانه بر زمین است» چنین خوانده می‌شود که وظیفه اسرئیل آن است که یگانگی ה' را فرود آورد تا در پایین‌ترین زمین برقرار و آشکار شود. اسرئیل «ملتی یگانه» است، زیرا یگانگی ה' را به درون جهان می‌آورد.

9 והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] מצות צריכות כוונה⁴⁹ היינו כוונת הלב רעותא דלבא להמשיך אא"ס [אור אין סוף] ב"ה ממקורא דכולא שיומשך ויתגלה בבחי' חכמ' [חכמה] וחסד.

اکنون حکیمان ما، که یادشان گرامی باد، گفته‌اند: «فرمان‌ها (מצות، mitzvos) به نیت نیاز دارند؛ یعنی نیت دل، خواست دل (רעותא دלבא، re'usa d'liba)، برای آن‌که نور بی‌پایان (אור אין סוף، Or Ein Sof)، که او متبارک است، از سرچشمه همه فرود آورده شود و در مرتبه حکمت (חכמה، Chochmah) و مهر (חסד، Chesed) فرود آید و آشکار گردد.»

این‌جا گفته حکیمان درباره نیاز فرمان‌ها (מצות) به نیت، چنین فهمیده می‌شود که خواست دل، نور بی‌پایان (אור אין סוף) را از سرچشمه‌اش به پایین، به حکمت (חכמה) و مهر (חסد)، می‌کشاند. فرمان (מצוה، mitzvah) مجراست؛ اشتیاق دل است که نور را از آن عبور می‌دهد.

וזהו בחי' הזהב שהזהב הוא מנוצץ כעין ניצוצי וגחלי אש לוחשות. וכך צריך להיות בחי' רעותא דלבא ברשפי אש האהבה.⁵⁰

و این همان جنبه طلاست، زیرا طلا همچون جرقه‌ها و اخگرهای گداخته آتش برق می‌زند. خواست دل نیز باید چنین باشد، با شعله‌های آتش عشق.

از همین رو منوره از طلا ساخته شده است: طلا همچون اخگرهای گداخته برق می‌زند. به همین‌سان، خواست دل هنگام انجام فرمان (מצוה) باید از آتش عشق شعله‌ور باشد.

והיינו כשיקיים מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] בכל יום⁵¹ יהיו בעיניך כחדשים. דהיינו כשישים אל לבו ויתבונן במוחו ושכלו מ"ש אני ראשון ואני אחרון.⁵² ואני הוי"ה לא שניתי⁵³ ואתה הוא קודם שנברא העולם כו'.

و این هنگامی است که آدمی به آنچه حکیمان ما گفته‌اند عمل کند: «هر روز در نظرت تازه باشند.» یعنی آن‌گاه که آن را به دل می‌گیرد و با ذهن و عقل خود در آنچه نوشته شده می‌اندیشد: «من نخستینم و من واپسینم»، و «من، ה'، تغییر نکرده‌ام»، و «تو پیش از آن‌که جهان آفریده شود [همان] بودی» و جز اینها.

این آتش هنگامی پدید می‌آید که آدمی به این تعلیم عمل کند که سخنان تورات باید هر روز در نظرش تازه باشند؛ یعنی بیندیشد که «نخستین و واپسین» است، «تغییر نکرده» و پیش از آفریده‌شدن جهان همان بوده است. جهان چیزی بر او نمی‌افزاید.

וזהו פי' האי' של בשמים ובארץ דהיינו שמשפיל א"ע [את עצמו] לתוך בחינת שמים וארץ:

و این نخستین تفسیر «بر آسمان و بر زمین» است: یعنی او خود را تا مرتبه آسمان و زمین فرود می‌آورد.

این نخستین برداشت از عبارت «خود را فرومی‌آورد تا به آسمان و زمین بنگرد» است: از آن‌جا که آفرینش هیچ تغییری در ה' پدید نمی‌آورد، خواست آتشین دل که نورش را به آسمان و زمین می‌کشانند، او را برمی‌انگیزد تا خود را به درون آن‌ها فرود آورد.

تاج، بنده و علتِ فرودآمدن

10 וביאור פי' הב' שבחינת שמים וארץ הוא הגורם ההשפלה יובן עם מ"ש וגלה על ראשה⁵⁴ שפי' גולה

הוא מלשון גולת הכותרת⁵⁵ שהיא בחי' כתר למעלה מן הראש. והיינו בחי' כתר מלכות עטרת תפארת.

و توضیح تفسیر دوم، یعنی اینکه مرتبة آسمان و زمین سبب فرودآمدن می‌شود، از آنچه نوشته شده است فهمیده خواهد شد: «و کاسه‌اش بر فراز آن». واژه «کاسه» (גולה, gulah) از تعبیر «تاج سرستون» (גולת הכותרת, gulas hakoseres) گرفته شده است؛ و آن مرتبة تاجی بر فراز سر است. و این همان مرتبة تاج فرمانروایی (כתר מלכות, Keser Malchus)، یعنی تاج پادشاهی، تاج زیبایی و هماهنگی (תפארת, Tiferes) است.

تفسیر دوم، که آسمان و زمین سبب فرودآمدن می‌شوند، از کاسه «بر فراز آن» در منورای זכריا (זכריה) آغاز می‌شود. واژه گולה به منزله تاج مدور سرستون خوانده می‌شود؛ تاجی بر فراز سر: کתר מלכות، تاج پادشاهی که در کابالا همان מלכות به منزله تاج תפארת است. در لیکوتی تורה (לקוטי תורה)، شیر هشیبریم (שיר השירים)، آلتز ربه (אדמו"ר הזקן) به این متن اشاره می‌کند و توضیح می‌دهد که خودنهی گری اراده در «انجام خواهیم داد» و «خواهیم شنید» تاج نامیده می‌شود.

11 והענין כי זה כלל גדול בעבודת ה' שהעבודה שמצד הרצון והבחירה שמחמת השגת המשכילים קרבת

אלקים כי טוב אין זו נק' בשם עבודת עבד

و مقصود [این است]: قاعده‌ای بزرگ در خدمتِ ה' آن است که خدمتی که از اراده و انتخابِ خود انسان سرچشمه می‌گیرد و از این فهم اندیشمندان برمی‌آید که «نزدیکی به ה' نیکوست»، «خدمتِ بنده» نامیده نمی‌شود.

خدمتی که از فهم خود انسان سرچشمه می‌گیرد، زیرا درک می‌کند که «نزدیکی به ה' نیکوست» – که سخنِ مزامیر ۷۳ است – هنوز خدمتِ بنده نیست؛ زیرا همچنان بر اراده و استدلالِ خود او تکیه دارد.

כי עיקר העבודה היא לקבל עליו עול מ"ש שהיא למעלה מן הטעם והדעת המושג וכמ"ש שום תשים

עליך מלך⁵⁶

زیرا اصلِ خدمت آن است که انسان یوغِ پادشاهیِ آسمان را بر خویش بپذیرد؛ یوغی که فراتر از عقل و دانشی است که می‌توان آن را دریافت، چنان‌که نوشته شده است: «بی‌گمان پادشاهی بر خود بگمار»،

هسته خدمت آن است که انسان فرمانرواییِ ه' را فراتر از عقل بپذیرد؛ چنان‌که تورات فرمان می‌دهد: «بی‌گمان پادشاهی بر خود بگمار.»

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] **בטל רצונך מפני רצונו**^{57, 58} **שיהיה לו ביטול רצון וכאלו אין לו רצון אחר כלל רק לקיים מה שמצוה עליו השי"ת** [השם יתברך] **ובקבל' [ובקבלה] זו אתכפיי' [אתכפייא] סט"א** [סטרא אחרא]⁵⁹ **ואסתלק יקרא דקוב"ה** [דקודשא בריך הוא] **כו'.**

و چنان‌که حکیمان ما، که یادشان گرامی باد، گفته‌اند: «ارادهٔ خود را در برابر ارادهٔ او خاضع ساز»؛ یعنی ارادهٔ انسان در برابر ارادهٔ او به خودنهی‌گری (بیטול, bittul) برسد، چنان‌که گویی هیچ ارادهٔ دیگری ندارد و تنها می‌خواهد آنچه را که **ה'**، تبارک و تعالی، به او فرمان می‌دهد به‌جا آورد. و با این پذیرش، سوي دیگر (סטרא אחרא, sitra achra) به زیر کشیده می‌شود و جلالِ قدوس متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא, Kudsha Brich Hu) بالا می‌رود و غیره.

سخنِ می‌شنای (משנה)، «ارادهٔ خود را در برابر ارادهٔ او خاضع ساز»، به این معناست که انسان هیچ ارادهٔ خودی نداشته باشد، جز آنکه آنچه را **ה'** فرمان می‌دهد انجام دهد. چنین پذیرفتنِ یوغی، **סטרא אחרא**، یعنی سوي مخالفِ قداست، را به زیر می‌کشد و بدین‌سان جلالِ **ה'** را بالا می‌برد؛ چنان‌که زوهار (זהר) می‌آموزد.

12 וזהו ברוך אתה הוי"ה אמ"ה [אלקינו מלך העולם] **שנמשך להיות בחי' מלכותו על העולם מחמת ביטול רצון להיות עבד לו. ואזי נמשך מלמעלה להיות בחי' מלך כי אין מלך בלא עם.**⁶⁰

و این [معناي] «مبارک هستی تو، **ה'**، **ה'**، ما، پادشاه جهان» است: یعنی مرتبهٔ فرمانروایی او بر جهان، به سببِ خودنهی‌گریِ اراده (بیטול, bittul)، برای آن‌که بندهٔ او باشد، به پایین کشیده می‌شود. و آن‌گاه از بالا کشیده می‌شود تا مرتبهٔ پادشاه شود، زیرا پادشاهی بدون قوم نیست.

واژه‌های «پادشاه جهان» در این برکت، فرمانروایی **ה'** را بیان می‌کنند؛ این فرمانروایی از آن‌جا پدید می‌آید که مردم ارادهٔ خود را نفی می‌کنند تا بندگان او باشند: پادشاهی بدون قوم نیست. در لیکوتی تורה (לקוטי תורה)، بخش **ואתחנן** (ואתחנן)، چنان‌که یادداشتِ کهوت نقل می‌کند، «**עם**» (am، «مردم») از «**עוממות**» (omemus، «تیرگی») گرفته شده است: وجودی مستقل که با این‌حال اراده‌اش را یکسره کنار می‌گذارد؛ و هر چیزی که چنین خودنهی‌گری‌ای نداشته باشد، اصلاً خدمت شمرده نمی‌شود.

וזהו כי לי בני⁶¹ ישראל עבדים פירושו שע"י שיהיו בבחי' עבדים אזי יהיו לי ואזי יומשך גילוי אור
א"ס ב"ה ממקורא דכולא.

و این [معناي] «زیرا فرزندانِ اسرائیل بندگانِ من‌اند» است: یعنی از آن‌رو که در مرتبهٔ بندگان باشند، آن‌گاه «از آن من» خواهند شد؛ و آن‌گاه جلوهٔ نورِ بی‌پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof)، که او متبارک باد، از سرچشمهٔ همه‌چیز به پایین کشیده خواهد شد.

«فرزندانِ اسرائیل بندگانِ من‌اند» به‌صورت رابطهٔ علت و معلول خوانده می‌شود: با بندگی، آنان «از آن من» می‌شوند و از این راه نورِ بی‌پایان از سرچشمهٔ همه‌چیز آشکار می‌گردد.

13 וזהו המשפילי לראות בשמים ובארץ⁶² פי' שע"י בחי' שמים וארץ שהם בחי' תושב"כ [תורה שבכתב]

ותורה שבע"פ [שבעל פה]

و این [معنای] «آن که خود را فرو می آورد تا به آسمان و زمین بنگرد» است؛ یعنی به واسطه مرتبه (بחינה، bechinah) آسمان و زمین، که عبارت اند از توراتِ مکتوب و توراتِ شفاهی،

اکنون قرائتِ دوم به کار گرفته می شود: «آسمان و زمین» توراتِ مکتوب و توراتِ شفاهی اند، و همین ها سبب می شوند که ه' خود را فرو آورد.

ופעמים שהם נקראים בחינת תורה ותפלה ועי"ז גורם ירידת והמשכת אור א"ס ב"ה כי התפלה היא מבחי' ארץ שהיא בחי' ביטול רצון להיות כעפר.

و گاه آن ها را تورات و دعا می نامند؛ از این راه [آدمی] سببِ فرود آمدن و امتدادِ نور بی پایان (اور אין سوف، Or Ein Sof)، که متبارک است، می شود. زیرا دعا از مرتبه زمین است؛ یعنی خودنهی گری اراده (بیטול، bittul)، تا همچون خاک باشد.

گاهی آسمان و زمین تورات و دعا نامیده می شوند. دعا «زمین» است، زیرا خودنهی گری اراده آدمی را بیان می کند: همچون خاک بودن. و از راه تورات و دعا، نور بی پایان فرود آورده می شود.

14 וזהו ענין הצעקה במרירות צעק לבם⁶³ ויצעקו אל⁶⁴ ה' בצר להם ועי"ז ופרעה הקריב⁶⁵ כי ע"י

אתעדל'ית [אתערותא דלתתא] מעומק' [מעומקא] דלבא במרירו' נפשו מפנימיות נקודת הלב אזי אתכפי' [אתכפי'א] סט"א [סטרא אחרא] ואסתלק יקרא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] וכו'

و این است معنای فریادِ آمیخته به تلخی: «دلشان فریاد برآورد»، «و در تنگنای خود به ه' فریاد زدند»؛ و از این راه، «و فرعون نزدیک آورد» (הקריב، hikriv). زیرا به واسطه برانگیختگی از پایین (אתערותא دלתתא، isarusa dilesata)، از ژرفای دل، در تلخیِ جانِ آدمی و از بُعدِ درونی نقطه دل، سويِ دیگر (סטרא אחרא، sitra achra) مقهور می شود و جلالِ قدوس متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא، Kudsha Brich Hu) اعتلا می یابد، و جز این.

فریادِ تلخ از ژرفای دل، برانگیختگی ای از پایین است که سويِ دیگر را مقهور می کند. در معنای ساده روایتِ خروج، فرعون در کنار دریا به اردوگاه نزدیک شد؛ اما میدراش (שמות רבה 21:5، که یادداشتِ Kehot به آن اشاره می کند) واژه hikriv را به معنای «نزدیک آورد» می خواند: فرعون اسرائیل را به بازگشت (תשובה، teshuvah) نزدیک آورد؛ زیرا آنان از ترس، چشم هایشان را به پدرشان در آسمان دوختند و دعا کردند؛ دعایی بهتر از صد روزه.

וכן ע"י התורה והמצות אשר קדשנו במצותיו שהעלנו בקדש העליון כו' כמ"ש במ"א רוח אייתי רוח⁶⁶ ואמשיך רוח ה' וגילוי אור א"ס ב"ה ממקורא דכולא.

و نیز به واسطه تورا (תורה, Torah) و فرمان‌ها (מצות, mitzvos)، «که ما را با فرمان‌هایش مقدس ساخته است»، زیرا ما را به قداست برین بالا برده است، و جز این؛ چنان‌که در جای دیگری توضیح داده شده است: «روحي، روحی را می‌آورد و فرومی‌کشد» —روح ه' و تجلي نور بی‌پایان (اور אין سوف, Or Ein Sof)، که متبارک است، از سرچشمه همه.

تورا و فرمان‌ها نیز انسان را به قداست برین بالا می‌برند. چنان‌که زوهار (זהר, זהר) می‌گوید، روحی از پایین، روحی از بالا می‌آورد؛ و بدین‌سان، تجلي نور بی‌پایان از سرچشمه‌اش به پایین کشیده می‌شود.

بخش 6 • 15-17

درختان زیتون و پاسخ

15 וזהו בחי' מנורת זהב כו' בחי' שמאל וכמ"ש מצפון זהב יאתה⁶⁷ כו'. אך הגורם לבחי' ומדרגה רבה זו וביטול רצון זה. הנה כתיב ושנים זיתים עליה⁶⁸ אחד מימין הגלה וא' על שמאלה.

و این همان مرتبه (בחינה, bechinah) «چراغدانی از طلا» و غیره، و בחינה چپ است، چنان‌که نوشته شده است: «از شمال، طلا می‌آید» و غیره. اما چه چیزی سبب این مرتبه و مقام عظیم و این خودنفی‌گری (ביטול, bittul) اراده می‌شود؟ نوشته شده است: «و دو درخت زیتون بر فراز آن بودند؛ یکی در سمت راست کاسه و دیگری در سمت چپ آن.»

خودنفی‌گری آتشین یادشده، «طلای» چراغدان، یعنی سوی چپ، است. آلتز ربه (ادمو"ר הזקן) در لیکوتی تורה (לקוטי תורה)، به‌עלותخا، توضیح می‌دهد که طلا همان هیبت (יראה, yirah) است؛ از همین رو آن را سوی چپ می‌نامند، و این هیبت از تأمل در عظمت بی‌نهایت مطلق (این سوف, Ein Sof) حاصل می‌شود. اکنون او می‌پرسد چه چیزی سبب این בחינה و مقام عظیم می‌شود و به دو درخت زیتون در دو سوی چراغدان اشاره می‌کند.

16 וכתוב אחד אומר אשר הם מריקים הזהב⁶⁹ פי' שע"י⁷⁰ נמשך בחי' הזהב והם הם בחי' התורה והמצות בשרשם שמהם נשפע בחינת התעוררות בנצוח אלקות שבאדם

و آیه‌ای دیگر می‌گوید: «که طلا را فرو می‌ریزند»؛ یعنی از طریق آنان مرتبه طلا نازل می‌شود. آنان همان مرتبه تورات (تורה, Torah) و فرمان‌ها (מצות, mitzvos) در ریشه خویش‌اند؛ از آنان است که برانگیختگی‌ای در جرقه الوهیتی که در انسان است جاری می‌شود،

درختان زیتون «طلا را فرو می‌ریزند»: آنان ریشه‌های تورات و میتصوت‌اند که جرقه الوهیتی را در انسان بیدار می‌کنند. طلای عشق آتشین از آنان نازل می‌شود.

לעורר את האהבה כרשפי אש ומרירות על נפשו מעומקא דלבא בצר לו בגלותא במאסר הגוף ולהיות כלתה נפשו להשתפך אל חיק אביה⁷¹ בכלות הנפש לצאת מנרתקה.

تا عشقی همچون شعله‌های آتش برانگیزد، و از ژرفای دل، در پریشانی‌اش در تبعید و در زندان بدن، نسبت به جان خویش تلخی و اندوه احساس کند؛ و جانش مشتاق باشد که خود را به آغوش پدرش فرو ریزد، در حال پایان‌گرفتنِ جان، تا از غلاف خویش بیرون آید.

این بیداری، عشق آتشین و تلخی تبعید جان در بدن را برمی‌انگیزد و اشتیاقی پدید می‌آورد که جان خود را به آغوش پدرش فرو ریزد و از غلاف خویش بیرون آید. در تانیا (תניא)، فصل 50، آلتِر رֵבֶּ (אדמו"ר הזקן) این عشق را «همچون شعله‌های آتش» می‌خواند؛ عشقی که از قوای قید و سخت‌گیری برین (גבורות, Gevuros) سرچشمه می‌گیرد و از عشق‌های دیگر برتر است، همان‌گونه که طلا از نقره برتر است؛ جان، با تأمل در عظمت بی‌نهایت مطلق (איך סוף, Ein Sof)، مشتاق است از زندان بدن بیرون آید و خود را به آغوش پدرش فرو ریزد.

17 וזהו כי עמך מקור חיים⁷² ר"ל [רוצה לומר] שמקור החיים והמשכות שפע אור אלקי בכל העולמות

עליונים ותחתונים הוא בטל וטפל לגבי קוב"ה [קודשא בריך הוא] בכבודו ובעצמו

و این [معناي] «زیرا نزد تو سرچشمه حیات است» است: یعنی سرچشمه حیات و نزول فیض نور الهی به همه عوالم بالا و پایین، در برابر قدوس متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא, Kudsha Brich Hu)، در جلال و ذات خود او، در مرتبه خودنفی‌گری (ביטול, bittul) و تبعیت است.

در اینجا به پرسش آغازین پاسخ داده می‌شود: آیه می‌گوید سرچشمه حیات «نزد تو» است، زیرا آن سرچشمه، یعنی جریان نور به همه عوالم، ذاتِ ه' نیست؛ بلکه در برابر او ثانوی و در حالِ بیטול است.

כי הקב"ה בכבודו ובעצמו אינו בגדר המשכה והשפע' כלל אלא שבאורך נראה אור דהיינו ע"י הארת אור התורה ומצות שהן הן בחי' אברין דמלכא שם בחי' המשכה להיות נראה אור ונתגלה בבחי' גילוי

زیرا قدوس متبارک، در جلال و ذات خود خویش، اصلاً در مقوله نزول و افاضه نمی‌گنجد؛ بلکه «به نور تو، نور دیده می‌شود» (נראה אור, nir'eh or)؛ یعنی از طریق تابش نور تורה (Torah) و فرمان‌های الهی (מצוות, mitzvos)، که همان «اندام‌های پادشاه» اند، نزولی رخ می‌دهد تا نور دیده شود و آشکارا متجلی گردد.

خودِ ه' ورای هرگونه جریان و افاضه است. بلکه در خوانش نخست، مقصود از «به نور تو، نور دیده می‌شود» این است که از طریق نور تורה و mitzvos، یعنی «اندام‌های پادشاه»، نور او فرود می‌آید و آشکار می‌شود.

וגם אנחנו נראה כי מאחר שעל ידינו מתראה האור הרי אנחנו נראים באור זה ומתגלי' [ומתגלה] הארת

קדושי' [קדושה / קדושת] ישראל כמ"ש ומי כעמך ישראל⁷³ כו':⁷⁴

و نیز «ما خواهیم دید» (نראה, nir'eh): چون نور به واسطه ما دیده می‌شود، ما نیز در این نور دیده می‌شویم و فروغ قدوسیت اسرائیل آشکار می‌گردد؛ چنان‌که نوشته شده است: «و چه کسی مانند قوم تو، اسرائیل، است؟» و الی آخر.

خوانش دوم این است که «ما خواهیم دید»: چون نور از طریق اسرائیل آشکار می‌شود، اسرائیل نیز در آن دیده می‌شود و قدوسیت اسرائیل می‌درخشد. این به عبارت «چه کسی مانند قوم تو، اسرائیل، است؟» بازمی‌گردد.

در کار بندگی

فرمان‌ها را با قصد و توجه انجام دهید: با اشتیاق آتشین دل برای فرود کشیدن نور ה'، اشتیاقی که با اندیشیدن به این حقیقت شعله‌ور می‌شود که آفرینش هیچ تغییری در او پدید نمی‌آورد؛ بدین‌سان فرمان‌ها هر روز نو می‌شوند. مهم‌تر از همه، فراتر از عقل، فرمانروایی او را بپذیرید، اراده خود را در برابر اراده او خودنهی کنید و بگذارید دعا «زمین» باشد: فروتن همچون خاک. از ژرفای دل، به سبب دوری نفس در تبعید، فریاد برآورید. به این وسیله نور او در جهان آشکار می‌شود و اسرائیل در آن دیده می‌شود.

پرسش‌هایی برای گفت‌وگو

1. چرا آیه می‌گوید «سرچشمه حیات با توست» و نه «تو سرچشمه حیات هستی»؟ این چه چیزی را درباره جریان حیات به عوالم می‌رساند؟
2. چگونه ممکن است یک نور به‌طور برابر بر نیکوکار و شریر قرار گیرد، و نور فراگیر با نور درونی چه تفاوتی دارد؟
3. چرا بلندی ה' عوالم را در «خواب» می‌گذارد، و تورات و فرمان‌ها چگونه او را «بیدار» می‌کنند؟
4. مامار می‌گوید بندگی بر پایه فهم خود، هنوز «بندگی یک بنده» نیست. پذیرفتن فرمانروایی ה' چه چیزی به آن می‌افزاید؟
5. تصویر آینه چگونه شیوه‌ای را توضیح می‌دهد که اسرائیل «دیده می‌شود» هنگامی که ה' از راه تورات می‌نگرد؟

יادداشت‌ها

بند 1

1 כי עמך מקור חיים

این یادداشت نسخهٔ مکتوب مبتلر ربه از همین مقاله را معرفی می‌کند؛ ثبت پیشین‌تری از این مقاله که می‌توان آن را با متنی حاضر مقایسه کرد.

یادداشت کھوت

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בסה"מ תקס"ג ע' נט. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. ראה ד"ה כי עמך מקור חיים תשל"ד. בלקו"ת נשא נט, ב. בהעלותך לד, ד. שלח לט, א. קרח נה, ג. מצייך לד"ה זה.

2 כי עמך מקור חיים

آیهٔ داوود پادشاه (דוד): «זیرא سرچشمهٔ حیات نزد توست؛ در نور تو نور را خواهیم دید.» در معنای سادهٔ آیه، نزدیکی به ה' خود حیات و نور کسانی است که به او نزدیک‌اند. **מאמר** (maamar) واژهٔ **נראה** (nir'eh) را هم به معنای «دیدہ خواهد شد» و هم به معنای «خواهیم دید» می‌خواند. این آیه، آیهٔ محوري سراسر **מאמר** است. (زمينه: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 36:10 תהילים ל"ו:

כִּי־עַמֶּךָ מְקוֹר חַיִּים בְּאֹרֶךְ יְרֵאֵה־אֹרֶךְ:

For with Thee is the fountain of life; In Thy light do we see light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

תהלים לו, י.

3 יש בו ב' פירושים

آن نسخهٔ مکتوب تفاوت دو خوانش را توضیح می‌دهد: دیدن نور از دل نور مانند دیدن از پشت پرده‌ای است که نمی‌تابد، همچون آینه؛ اما «ما نور را خواهیم دید» یعنی خود نور را دیدن، که امتیازی بزرگ دارد.

یادداشت کھوت

בסה"מ תקס"ג ע' נט מבאר ההפך בין ב' הפירושים "שכאשר יראה אור מתוך האור ה"ז ענין אספקלריא דלא נהרא כמו שרואין האור דרך מסך כו', וכאשר אנחנו נראה את האור היינו שנראה האור ממש ביתרון גדול". ובד"ה כי עמך תשל"ד (מהנחה) מבאר: "דהיינו שהכח לראות אור זה בעולם הוא רק בידי ישראל וכמבואר ב"מ דכל הגבאים חוץ מישראל הרי הם בבחי' עומדים, שעומדים במקומם ובמידתה והגבלה שלהם, ולכן אין ביכולתם להמשיך אלא ענין שבמידתה והגבלה, משא"כ ישראל שהם מהלכים ולמעלה ממדידתה והגבלה הרי יש ביכולתם להמשיך ע"י קיום התורה ומצות בחי' האור שלמעלה" ע"ש.

4 כי הנה כתיב

نسخهٔ مکتوب پیوند را صریح می‌کند: برای فهمیدن اینکه «نور» چیست، همهٔ ارواح اسرائیل در مقام یک کل به شمعدان تشبیه می‌شوند.

یادداشت کھوت

בסה"מ תקס"ג שם מקשר ההמשך שכדי להבין ענין האור מהו, הנה כללות נש"י נמשלו למנורה.

5 כי הנה כתיב וראיתי

پیامبر زکریا (זכריה)، در روزگار بازگشت از بابل، آنچه را دیده است به فرشته‌ای که با او سخن می‌گوید بازمی‌گوید: منورایی سراسر زرین، کاسه‌ای روغن بر فراز آن، هفت چراغ، و لوله‌هایی که روغن را به هر چراغ می‌رسانند. آلتَر ربه (**אדמו"ר הזקן**) هر یک از این جزئیات را مرحله‌ای در

جریان نور الهی به سوی نفوس اسرائیل می‌خواند. (زمينه: Steinsaltz Tanakh)

Zechariah 4:2 זכריה ד':ב'

וַיֹּאמֶר אֵלַי מַה אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב בְּקֶלֶה וְגִלְגָּה עָלֶיהָ וְשִׁבְעָה נֵרִיתָהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת לְנֵרוֹת אֲשֶׁר עָלֶיהָ רֹאשָׁהּ:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

זכרי' ד, ב. וראה באוה"ת נ"ך כרך א ע' תקט שמבאר הפסוק.

6 וגולה על ראשה

در آنجا آلتَر ربه توضیح می‌دهد که خودنهی‌گری (**ביטול**, bittul) اراده در عبارت‌های «انجام خواهیم داد» و «خواهیم شنید» «تاج‌ها» نامیده می‌شود و به این مقاله دربارهٔ «کاسه‌اش بر فراز آن» ارجاع می‌دهد؛ در بالا نیز تاج (**כתר**, Keser) گویی خودنهی‌گری اراده است که در آن ارادهٔ بی‌نهایت الهی کنار گذاشته می‌شود تا اراده به تורה و میتصوت تعلق گیرد. این مطلب از خواندن گולה به‌منزلهٔ تاجی بر فراز سر پشتیبانی می‌کند.

یادداشت کھوت

רש"י מבאר כמו גולות עליות (הושע טו, יט). בלקו"ת שה"ש כב, א מצייך לכאן.

7 ושנים זיתים עליה

در کنار منورا دو درخت زیتون ایستاده‌اند؛ یکی در سمت راست کاسه و دیگری در سمت چپ آن. در ادامهٔ **מאמר**، این دو درخت ریشه‌های تורה و **מצוות** (mitzvos) هستند.

Zechariah 4:3 זכריה ד':ג'

וּשְׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיְמִין הַגִּלְגָּה וְאֶחָד עַל־שְׂמאלָהּ:

and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl, and the other upon the left side thereof.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

8 זה דבר ה' אל זרובבל

فرشته به زکریا پاسخ می‌دهد که رؤیا «کلام نام چهارحرفی (ה', Havayah) به زروبايل (**זרובבל**)» است؛ زروبايل فرمانروایی بود که بازسازی را رهبری می‌کرد: «نه با توان، نه با قدرت، بلکه با روح من.» آلتَر ربه عبارت «کلام ה'» را به معنای **מלכות** (Malchus)، **جماعت اسرائیل**، می‌خواند. (زمينه: Steinsaltz Tanakh)

Zechariah 4:6 זכריה ד':ו'

וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְּבַר־ה' אֱלֹהֵי־זְרֻבָּבֶל לֵאמֹר לֹא בְחֵיל וְלֹא בְכַח כִּי אֲמַיֵּרוּחִי אֶמַר ה' צְבָאוֹת:

Then he answered and spoke unto me, saying: 'This is the word of the L-RD unto Zerubbabel, saying: Not by might, nor by power, but by My spirit, saith the L-RD of hosts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

זכרי' ד, ו.

9 אכל בי עשרה שכינתא שריא, וכמ"ש בתניא

وقتی امیراتور از ریان گمیل (רבן גמליאל) پرسید اگر حضور الهی (שכינה, Shechinah) بر هر جمع دهنفره‌ای قرار می‌گیرد، پس چند حضور الهی وجود دارد، او با خورشید پاسخ داد؛ خورشیدی که در آن واحد بر سراسر جهان می‌تابد. آلتز ربه از این تعلیم بهره می‌گیرد تا نشان دهد که نور فراگیر بر همه یهودیان به یکسان قرار می‌گیرد.

Sanhedrin 39a:11 סנהדרין ל"ט א:י"א

אמר לקה קיסר לרבן גמליאל: אמריתו כל בי עשרה שכינתא שריא, כמה שכינתא איכא? קרייה לשמיעה, מתא בקה באפתקא. אמר לקה: אמאי על שמשא בביתיה דקיסר? אמר לקה: שמשא אכולי עלמא ניקח. ומה שמשא דחד מן אלה אלפי רבוא שמשוי דקמי קודשא בריך הוא ניקח אכולי עלמא, שכינתא דקודשא בריך הוא על אחת כמה וכמה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کهوت

פרק יא. סנהדרין לט, א.

10 כמ"ש בתניא

فصل 6 از تניא, پس از توصیف قداست به‌عنوان آنچه در برابر ذات الهی خود را نفی می‌کند، می‌گوید که حضور الهی حتی بر یک نفر که می‌نشاند و تورا می‌آموزد قرار می‌گیرد و همواره بر هر جمع دهنفره نیز قرار دارد؛ فصل 11 در یادداشت پیشین آمده است.

یادداشت کهوت

פ"ו. פי"א. בסה"מ תקס"ג ע' נט אינו מצייך לתניא. בבב"ד 1103: בלק"א.

بند 2

11 هفت لوله برای هر چراغ شمعدان هفت‌شاخه در رؤیای زکریا (זכריה). که روغن از کاسه از میان آن‌ها جاری می‌شود؛ در اینجا این لوله‌ها به‌منزله مجراهای نور از مراتب پیوسته بالاتر خوانده می‌شوند.

Zechariah 4:2 זכריה ד:ב'

ויאמר אלי מה אתה ראה ואמר ראיתי והנה מנורת זהב קלה וגולה על-ראשה ושבעה נרתיקה עליה שבעה ושבעה מוצקות לירות אשר על-ראשה:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12 והנה כתיב . . . נورا הוד

تسمح تسدک (הצמח צדק) این عبارت درباره شمعدان زرين و آیه کتاب ایوب را نقل می‌کند.

یادداشت کهوت

מובא באוה"ת בראשית כרך א קפב, א. יהל אור ע' עג.

13 מצפון זהב יאתה . . . נورا הוד

اليهو (אליהוא), در سخن گفتن با ایوب (ایوب), می‌گوید درخشندگی زرين از شمال می‌آید و جلال پرهیبت, ه' را فراگرفته است. قبلا شمال را با سمت چپ, یعنی قید و سخت‌گیری (גבורה, Gevurah), پیوند می‌دهد و

این maamar «طلا» را بیانگر آن کیفیت می‌خواند. (زمینه: Steinsaltz (Tanakh)

Job 37:22 איוב ל"ז:כ"ב

מצפון זהב יאתה על-אלוה נורא הוד:

Out of the north cometh golden splendour, About G-d is terrible majesty

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کهوت

ایوب לו, כב.

بند 3

14 והענין כי הנה כתיב

تسمح تسدک (הצמח צדק) این شرح «آن‌که بر فراز جای گرفته» را در اور هاتورا (اور התורה) درباره יתרו نقل می‌کند و در جلد خود درباره انביا و مکتوبات نیز به آن می‌پردازد.

یادداشت کهوت

מובא באוה"ת יתרו ע' א'כה. ראה סה"מ תרכ"ט (הוצאת תשנ"ב) ע' לג. ושם ע' רצב נעתק קטע מכאן. וראה גם אוה"ת נ"ך כרך א ע' תקע.

15 המגביהי לשבת

عبارت اینجا از Psalms 113:5 نقل شده است؛ متن در زیر آمده است.

Psalms 113:5 תהילים קי"ג:ה'

מי כה' אלקינו המגביהי לשבת:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کهوت

תהלים קיג, ה.

16 یادداشت Kehot برای این عبارت به Psalms 113:6 ارجاع می‌دهد.

Psalms 113:6 תהילים קי"ג:ו'

המשפילי לראות בשמים ובארץ:

?That looketh down low Upon heaven and upon the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ

سراینده مزامیر, ه' را که بر فرازها جلوس فرموده می‌ستاید؛ او خود را فرومی‌آورد تا به آسمان و زمین بنگرد. در معنای ساده آیه, ه' چنان والاست که حتی آسمان نیز بسیار فروتر از اوست, و به آفریدگان زمین نیز به همان اندازه عنایت دارد. آلتز ربه (ادمور"ה, חר"ב) (beis) را در عبارت «بشמים ובארץ» (ba-shamayim u-va-aretz) به دو معنا می‌گیرد: «درون» آسمان و زمین, و «به‌واسطه» آن‌ها. (زمینه: Steinsaltz (Tanakh)

Psalms 113:5-6 תהילים קי"ג:ה'-ו'

מי כה' אלקינו המגביהי לשבת: המשפילי לראות בשמים ובארץ:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high, That looketh down low Upon heaven and upon the earth?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 הנה מקום אתי

پس از آنکه موسی (مשה) از ه' می‌خواهد جلالش را ببیند, ه' پاسخ می‌دهد: «اینک, مکانی نزد من هست» و او را بر صخره می‌گذارد. حکیمان

אין سخن را چنین می‌خوانند که مکان درون **ה'** است، نه **ה'** درون مکان.
(زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Exodus 33:21 שמות ל"ג:כ"א

וַיֹּאמֶר ה' הִנֵּה מָקוֹם אֵתִי וְנִצַּבְתָּ עַל-הַצֹּר:

And the L-RD said: 'Behold, there is a place by Me, and thou shalt stand upon the rock

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

שמות לג, כא.

19 והוא ית' מקומו של עולם

מידראש می‌آموزد که **ה'** مکان جهان است و جهان مکان او نیست. این نشان می‌دهد که «در بالا» نمی‌تواند به معنای بلندی جسمانی باشد.

Bereshit Rabbah 68:9 בראשית רבה ס"ח:ט'

ויפגע במקום - ר' הונא בשם ר' אמי אמר: מפני מה מכנין שמו של הקב"ה וקוראין אותו מקום? שהוא מקומו של עולם, ואין עולמו מקומו, מן מה דכתיב (שמות לג): הנה מקום אתי, הוי, הקדוש ברוך הוא מקומו של עולם, ואין עולמו מקומו. אמר רבי יצחק: כתיב (דברים לג): מעונה אלקי קדם, אין אנו יודעים אם הקב"ה מעונו של עולמו ואם עולמו מעונו, מן מה דכתיב (תהלים צ): ה' מעון אתה, הוי. הקדוש ברוך הוא מעונו של עולמו, ואין עולמו מעונו. אמר רבי אבא בר יודן: לגבור, שהוא רוכב על ...

He encountered the place and spent the night there because "the sun had set; he took from the stones of the place, which he placed beneath his head, and lay down in that place" (Genesis 28:11). "He encountered [vayifga] the place" – Rav Huna said in the name of Rabbi Ami: Why do they change the name of the Holy One blessed be He and call Him the Omnipresent [hamakom]? It is because He is the place [mekomo] of the world, and His world is not His place. From ... what

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

یادداشت كهوت

ב"ר סח, י.

20 כולם בחכמה עשית

سراینده از کارهای نام چهارحرفی (**ה'**, Havayah) به شگفت می‌آید و می‌گوید: «چه بسایزند کارهای تو؛ همه را با حکمت (**חכמה**, Chochmah) آفریدی.» آلتز ربه به فعلی «آفریدی» توجه می‌دهد: واژه‌ای برای کنش جسمانی که دربارهٔ آفرینش از طریق Chochmah به کار رفته است.
(زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 104:24 תהילים ק"ד:כ"ד

מַה יִרְבוּ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּל־מַחְכְּמָה עָשִׂיתָ מִלְּאֵה הָאָרֶץ קִנְיָנָהּ:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

תהלים קד, כד.

21 ועולם חסד יבנה

سراینده می‌گوید: «جهان با مهر بنا شده است» (یا: «مهر تا ابد بنا خواهد شد»); مالامار معنای نخست را می‌گیرد: عوالم از طریق مهر (**חסד**,

(Chesed) بنا شده‌اند. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 89:3 תהילים פ"ט:ג'

כִּי־אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה שָׁמַיִם תָּכֵן אֱמוּנָתְךָ בָּהֶם:

For I have said: 'For ever is mercy built; In the very heavens Thou dost establish Thy faithfulness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

תהלים פט, ג.

22 לך ה' הגדולה

دعای داوید (**דוד**) در حضور تمامی جماعت، پس از هدایایی که برای معبد آوردند: «از آن توسست، **ה'**، بزرگی و توانایی...» مالامار «بزرگی» (**גדולה**, gedulah), صفت Chesed, را در حال خودنهی‌گری (**ביטול**, bittul) در برابر **ה'** می‌خواند. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

I Chronicles 29:11 דברי הימים א כ"ט:י"א

לְךָ ה' הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצָּח וְהַהוֹד כִּי־כָל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ ה' הַמִּמְלָכָה וְהַמְתַּנְשָׂא לְכָל לְרֹאשׁ:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

דה"א כט, יא.

4 بند

23 הקב"ה מניח תפילין, הקב"ה מתפלל

تلمود می‌آموزد که قدوس متبارک (**קב"ה**) / **קודשא בריך הוא**, Kudsha Brich Hu) تفילין (**תפילין**, tefillin) می‌گذارد؛ یعنی فرمان‌ها (**מצוות**, mitzvos) در عوالم بالا نیز وجود دارند.

Berakhot 6a:17-18 ברכות ו' א:י"ז-י"ח

אָמַר רַבִּי אֲבִין בַּר רַב אֲדָא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק: מַנֵּינן שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַנִּיחַ תְּפִלִּין שְׁנָאָמַר: "נִשְׁבַּע ה' בְּיָמֵינוּ וּבְזֵרוֹעַ עֲזוֹ". "בְּיָמֵינוּ" — זו תוֹרָה, שְׁנָאָמַר: "מִיָּמֵינוּ אֵשׁ דָּת לָמוּ", "וּבְזֵרוֹעַ עֲזוֹ" — אֱלֹהֵי תְּפִלִּין, שְׁנָאָמַר: "ה' עֹלָם לָמוּ יִתֵּן".

Rab Abin b. Rab Adda said in the name of R. Isaac : Whence is it that the Holy One, blessed be He, lays Tefillin ? As it is said, "The L-rd hath sworn by His right hand, and by the arm of His strength" (Is. Ixii. 8). "By His right hand" means Torah ; as it is said, "At His right hand was a fiery law unto them" (Deut. xxxiii. 2); "by the arm of His strength" means ... Tefillin, as it is said, "The L-rd will give strength unto

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

یادداشت كهوت

ברכות ו, א. ראה לקו"ת שה"ש ב, ב. אוה"ת ואתחנן ע' תצו.

24 הקב"ה מתפלל

آموزه تلمود مبنی بر اینکه **קב"ה** دعا می‌کند، در کنار آموزه تفیلین‌گذاشتن نقل شده است.

Berakhot 7a ברכות ז' א

25 מלמד שנתעטף הקב"ה

تلمود از آیه سیزده صفت چنین می‌فهمد که **ה'** خود را در شالی نماز (טלית, tallis) پیچید، همچون پیشوای نماز.

Rosh Hashanah 17b:5 ראש השנה י"ז ב:ה'

"וַיַּעֲבֹר ה' עַל פְּנֵי וַיִּקְרָא". אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵלֶּמְלָא מִקְרָא כְּתוּב, אִי אֶפְשָׁר לְאוּמְרוּ. מִלְמַד שְׁנַתְעַטֵּף הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁלִּיחַ צְבוּר, וְהִרְאָה לוֹ לַמַּשָּׁה סֶדֶר תַּפְּלָה. אָמַר לוֹ: כָּל זְמַן שֶׁיִּשְׁתַּחֲוֶה חוּטְאִין — יַעֲשֶׂה לְפָנֶי פֶסֶדֶר הֵנָּה וְאֵינִי מוֹחֵל לָהֶם.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

ר"ה יז, ב.

26 ג' ראשונות יושב ועוסק בתורה

تلمود می‌آموزد که **קב"ה** در سه ساعت نخست روز می‌نشیند و خود را به تورا مشغول می‌کند.

Avodah Zarah 3b:7 עבודה זרה ג' ב:ז'

איני? וְהָאֵמַר רַבִּי יְהוֹדָה אָמַר רַב: שְׁתִּים עָשָׂרָה שְׁעוֹת הָיוּ הַיּוֹם, שְׁלֹשׁ הָרִאשׁוֹנוֹת — הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, שְׁנִיּוֹת — יוֹשֵׁב וְדָן אֶת כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ, שְׁלִישִׁית שְׁרוּאָה שְׁנַתְחַיֵּיב עוֹלָם כְּלִיָּה — עוֹמֵד מִכְסָּא הַדִּין וְיוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים,

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

ע"ז ג, ב.

27 רמ"ח פקודין הן רמ"ח אברין דמלכא

عبارت اینجا از Tikkunei Zohar, Tikkun 30 · 74a:8 نقل شده است؛ متن در زیر آمده است.

Tikkunei Zohar, Tikkun 30 · 74a:8 תקו"ז תיקון ל

וְעוֹד מִצּוּנָה דָא עֲמוּדָא דְאַמְצִיעִיתָא, דְּאִיהוּ מִצּוּנָה מִסְטָרָא דְאַבָּא דְּאִיהוּ רִאשִׁי, וּמִסְטָרָא דְאִימָא דְאִיהִי אֶשֶׁר, וְהָכִי צְדִיק מִצּוּנָה וְעוֹשָׁה מִתְרוּיָהּ, וְכֵינִי דָא אֶתְמַר עַל תְּרוּיָהּ אֶשֶׁר קִדְּשָׁנוּ, אִמָּא קִדְּשָׁנוּ וְאַבָּא צִוְּנוּ, עַל מָאן עַל שְׂכִינְתָא תַּתְּמָה, דְּאִיהִי פֶשֶׁר כָּל רַחֵם, פְּתִיחוּ דְרַחֵם, דְּאִיהוּ רַמ"ח פְּקוּדִין, אִיהִי מִצּוֹת יְהו"ה בְּכָל אֶבֶר וְאֶבֶר דְּמִלְכָּא, אִיהִי מִצּוּנָה, וְעוֹד אֶשֶׁר קִדְּשָׁנוּ מִסְטָרָא דְאַבָּא

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

یادداشت کھوت

ראה ת"ז תי' ל.

28 ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח

زوهار (Zohar, זוהר) می‌آموزد که روحی از پایین، روحی از بالا را می‌آورد و فرامی‌کشد. אֶלְתֵּר רִבֵּה (אדמו"ר הזקן) از این آموزه برای توضیح برانگیختگی از پایین (אתערותא דלתתא, isarusa dilesata) بهره می‌گیرد؛ برانگیختگی‌ای که یک فرمان (מצוה, mitzvah) پدید می‌آورد.

Zohar II, 162b זח"ב קסב, ב

یادداشت کھوت

זח"ב קסב, ב.

5 بند

29 וזהו הבט

تسماخ تسדک (צמח צדק) این بند را در **וירא** و **ואתחנן** نقل می‌کند و در Zachor موضوع «نگریستن» ה' (habatah) و «نگاه افکندن از بالا» (hashkafah) را بررسی می‌کند.

یادداشت کھوت

מובא באוה"ת פ' וירא כרך ד תשס, א. ואתחנן ע' שלב. וראה אוה"ת פ' זכור ע' א'תשפו מענין הבטה והשקפה.

30 הבט משמים וראה

نیایش آساف (אסף) برای اسرائیل که به تاک تشبیه شده است: «ای ה'! لشکرها, بازگرد; از آسمان بنگر و ببین, و این تاک را به یاد آور.» (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 80:15 תהילים פ':ט"ו

אֱלֹקִים צְבָאוֹת שׁוּבִינָא הַבֵּט מִשְׁמַיִם וְרֹאה וּפְקֹד גִּפְּן זֹאת:

O G-d of hosts, return, we beseech Thee; Look from heaven, and behold, and be mindful of this vine

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

תהלים פ, טו.

31 והשקיפה ממעון קדשך

دعایی که پس از پرداخت همهٔ دهیک‌ها گفته می‌شود: «از مسکن مقدس خویش, از آسمان بنگر و قوم خویش, اسرائیل, و سرزمینی را که به ما دادی برکت ده.» אֶלְתֵּר רִבֵּה (אדמו"ר הזקן) عبارت «از آسمان» را به معنای «به‌واسطهٔ تورا» خواهد خواند. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Deuteronomy 26:15 דברים כ"ו:ט"ו

הַשְׁקִיפָה מִמַּעוֹן קִדְשֶׁךָ מִן־הַשָּׁמַיִם וּבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ אֱתִי־יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאָדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כְּאֶשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּינוּ אָרְץ זֶבֶת חֶלֶב וְדֶבֶשׁ:

Look forth from Thy holy habitation, from heaven, and bless Thy people Israel, and the land which Thou hast given us, as Thou didst swear unto our fathers, a land flowing with milk and honey

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

דברים כו, טו. בלקו"ת צו יב, ד. טז, ב. מצייין לכאן. ראה ד"ה איתא במדרש תהלים בספר המאמרים תש"ח ע' 272 עם הגהות מכ"ק אדמו"ר זי"ע. וראה גם בסה"מ תרכ"ז ע' קיב. תרל"ד ע' גג. תרנ"ג ע' קיב. בלקו"ת האזינו עג, ב מצייין לכאן.

32 רם על כל גוים ה'

«نام چهارحرفی (ה', Havayah) بر فراز همهٔ ملتهاست؛ جلال او بر فراز آسمان‌هاست»: در معنای سادهٔ آیه, ה' برتر از هر قوم و نیرویی است. مثمار آن را ناظر به سرچشمهٔ نیروی حیات ملتها و بلندی مقام ה' می‌خواند؛ این آیه درست پیش از «آن‌که بر بلندی‌ها نشسته است» آمده است. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 113:4 תהילים קי"ג:ד

רָם עֲלִי־כָל־גּוֹיִם ה' עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ:

The L-RD is high above all nations, His glory is above the heavens

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

תהלים קיג, ד. קטע מובא בסה"מ תרכ"ט (הוצאת תשנ"ב) ע' רצב בהוספות ושינויים. ראה גם בסה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע' קעא.

33 שהעכו"ם מקבלים חיות

מאמר מתאخرתרי که سرچشمه نیروی حیات ملتها را بررسی می‌کند؛ یادداشت خواننده را به آن ارجاع می‌دهد.

یادداشت كهوت

ע' בספר המאמרים תש"א ע' יא.

34 גוים מרקדין בהיכלו

יادداشت Kehot برای این عبارت به Yoma 69b ارجاع می‌دهد.

Yoma 69b יומא ס"ט ב

יادداشت كهوت

ראה יומא סט, ב.

35 שממית בידים תתפש

אָגור (אגור) چهار جانور کوچک اما خردمند را نام می‌برد؛ یکی از آن‌ها مارمولک یا عنکبوت (**שממית**, semamis) است که با دست‌هایش می‌گیرد و حتی در کاخ‌های شاهان یافت می‌شود. آلتز ربه (**אדמו"ר הזקן**) «می‌گیرد» (**תתפש**, tesapes) را در برابر «جایی اشغال نمی‌کند» (**תופס מקום**, tofes makom) می‌خواند: این جانور در کاخ است، چون چیزی به حساب نمی‌آید. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Proverbs 30:28 משלי ל': כ"ח

שקממית בגידים תתפש והיא בהיקלי מלך:

The spider thou canst take with the hands, Yet is she in kings' palaces.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

משלי ל, כח.

6 بند

36 וכדכתיב כי נשגב שמו לבדו

در آنجا حاشیه‌ای در این موضع افزوده شده است: حتی مرتبه «بلندمرتبه»، یعنی نوری که همهٔ عوالم را فرا می‌گیرد (**סובב כל עלמיו**). نیز از مرتبهٔ «نام او» است.

یادداشت كهوت

בספה"מ תרכ"ט ש שם ע' לג נוסף כאן הג"ה: «שגב בח' נשגב סוכ"ע הוא ג"כ מבחי' שמו».

37 כי נשגב שמו לבדו

این مزمور فراخوان خود به همهٔ آفرینش برای ستایش **ה'** را چنین به پایان می‌برد: «زیرا تنها نام اوست که بلندمرتبه است؛ جلال او بر زمین و آسمان است.» آلتز ربه (**אדמו"ר הזקן**) واژهٔ «تنها» و عبارت «درخشش و نور او» را می‌افزاید: آنچه به عوالم می‌رسد، تنها پرتویی کم‌فروغ است. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 148:13 תהילים קמ"ח:י"ג

יהללו את־שם ה' כִּי־נִשְׁגַּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוּ עַל־אֲרֶץ וְשָׁמַיִם:

Let them praise the name of the L-RD, For His name alone is exalted; His glory is above the earth and heaven.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

תהילים קמח, יג.

38 והנהגת העולמות הוא בבחי' שינה

ربی (هربی) در آنجا یادآور می‌شود که مضمون تدبیر **ה'** به‌سان «خواب» در maamar پوریم 5708 و در «BaLaylah HaHu» «maamar» از

5700 بسط یافته است؛ این دو دربارهٔ شبی بحث می‌کنند که «خواب پادشاه برهم خورد».

یادداشت كهوت

בסה"מ תשי"ח שם העיר כ"ק אדמו"ר זי"ע "ראה עד"ן במאמר פורים תשי"ח פי"ו ואילך. ד"ה בלילה ההוא ש"ת (בס' המאמרים)". **ראה יהל אור לקאפי** עג ע' 260.

7 بند

39 ויקץ כישן ה'

پس از بازگویی شکست‌های اسرائیل، مزمور می‌گوید که **ה'** «چون خفته‌ای بیدار شد»، همچون جنگاوری، و به سود قوم خود عمل کرد. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 78:65 תהילים ע"ח:ס"ה

וַיִּקֶץ כִּישָׁן אֲדֹנָיִי כַגְבוֹר מִתְרוֹנֵן מַיִן:

Then the L-rd awaked as one asleep, Like a mighty man re-covering from wine.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

תהילים עח, סה.

40 עורה למח תישן ה'

مزمورنویس در هنگامهٔ رنج چنین التماس می‌کند: «بیدار شو! چرا می‌خوابی، ای **ה'**؟ برخیز، ما را تا ابد وا مگذار.» (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 44:24 תהילים מ"ד:כ"ד

עוֹרָה לְמַח תִּישָׁן אֲדֹנָיִי הִקִּיצָה אֱלֹהֵינוּחַ לְנֹצֵחַ:

Awake, why sleepest Thou, O L-rd? Arouse Thyself, cast not off for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

תהלים מד, כד. **ראה אלה"ת פ' ראה ע' תשנה.** **ראה הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע** **בסה"מ תשי"א ע' יב.** **ובאג"ק שלו חי"ח ע' רכב.**

41 ויאר פניו

«باشد که **ה'** بر ما لطف آورد و ما را برکت دهد؛ باشد که چهره‌اش بر ما بتابد؛ این سخن پژواکی از برکت کاهنان است. آلتز ربه (**אדמו"ר הזקן**) «چهره‌اش» (**פניו**, panav) را بعد درونی (**פנימיות**, pnimiyus) ارادهٔ او می‌خواند. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 67:2 תהילים ס"ז:ב

אֱלֹקִים יִחְנְנוּ וַיְבָרְכֵנוּ יְאֲרֵ־פָנָיו אֶתְנוּ סֶלָה:

G-d be gracious unto us, and bless us; May He cause His face to shine toward us; Selah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

8 بند

42 השקיפה ממעון קדשך

«از جایگاه مقدّس خود، از آسمان بنگر و قوم خود، اسرائیل، را برکت ده.» آلتز ربه (**אדמו"ר הזקן**) اکنون «از آسمان» را به معنای «به‌واسطهٔ تورات» می‌خواند.

Deuteronomy 26:15 דברים כ"ו:ט"ו

השקיפה מִמְּעוֹן קִדְשְׁךָ מִיְּהוֹשָׁמַיִם וּבִרְךָ אֶת־עַמְּךָ אֱתִי־יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּינוּ אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ:

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יבדאשט קהוט

יחזקאל א, א.

48 ומי כעמך ישראל

דעאי דאוווד (דוד) פס אז נבט נתאן (נתן): «כיסט מאנד قوم תו, אסראל, יק מלט בר רוי זמין?»; מלתי יגאנה דר מيان מלטה, که ه' برای رهایی‌اش رفت. آلتز ربه «یکی» را به معنای «نام چهارحرفی (ה', Havayah) یگانه است» می‌خواند و اسرائیل یگانگی او را به زمین فرومی‌کشاند. (زمینه: تنخ اشتاین‌سالز)

I Chronicles 17:21 דברי הימים א י"ז:כ"א

ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ אשר ה' ה'אלקים לפדות לו עם לשום לה שם גדלות ונראות לגרש מפני עמך אשריפדיה ממזרים גוים: And who is like Thy people Israel, a nation one in the earth, whom G-d went to redeem unto Himself for a people, to make Thee a name by great and tremendous things, in driving out nations from before Thy people, whom Thou didst redeem out of Egypt.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יבדאשט קהוט

דה"א יז, כא.

9 בנד

49 מצות צריכות כוונה

תלמוד דברא ד אין مسئله بحث מי‌קנד که آیا برای فرمان‌ها (מצוות, mitzvot) ניש לאزم אסט יא نه. אלתר רبه (אדמו"ר הזקן) נישט רא מיל קלב בה פרווד אורדן נור אליה מי‌דאנד.

Berakhot 13a:22-25 ברכות י"ג א:כ"ב-כ"ה

גמ' שמע מינה מצות צריכות כוונה. מאי "אם כוון לבו" — לקרות. לקרות! וקא קרי! בקורא להגייה. תנו רבנן: קריאת שמע כקמבה, דברי רבי. וחקמים אמרים: ככל לשון.

GEMARA Is the conclusion to be drawn [from the opening sentence of the Mishnah] that the performance of the commandments requires Kawwanah? No; for] what means If he directed his heart to read? Just to read [in the Torah for the sake of study]. But he was reading! [It is to differentiate him] from one who is reading [the Torah] for the purpose of correcting. Our Rabbis have taught: The Shema' must be read as it is written: These are the words of Rabbi; but the Sages ... say

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

יבדאשט קהוט

ברכות יג, א. דח"ג שו, ב.

50 שהזהב הוא מנוצץ . . ברשפי אש האהבה

תסמאח תסדק (הצמח צדק) דר שר חוד בר מזאמין, אין תושח דברא דלא רא נקל מי‌קנד: דלא אלתש עשוק רא که همچون جرقه می‌درخشد, נאדירדאזי מי‌קנד.

יבדאשט קהוט

מובא ביהל אור ע' עג.

51 בכל יום יהיו בעיניך כחדשים

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یבדאשטش דר پאיינ آمده אסט).

יבדאשט קהוט

Look forth from Thy holy habitation, from heaven, and bless Thy people Israel, and the land which Thou hast given us, as Thou didst swear unto our fathers, a land flowing with milk and honey.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יבדאשט קהוט

דברים כו, טו. קטע מכאן מובא בשה"מ תרל"ב ח"א ע' קב בשנינים והוספות. ונוסף כאן הוספה זו"ל: דלכאוי צ"ל מפני מה דוקא כשההשקפה הוא מן השמי' אז נמשך להיות וברך את עמך ישראל דוקא. דהנה כתבי רם על כל גוים הוי' שאו"ה מקבלי חיות מבחי' רוממות כו' ע"ד שממית בידים תתפש כו', וזהו כד סליק קוב"ה לעילא כו' והנהגת העולמות נמשך מבחי' שינה, אמנם ע"ז נא' עורה למח תישן ה' והיינו שיהי' גילוי אוא"ס בבחי' חכמה וחסד ויאר פניו בבחי' פנימיות רצונו, והיינו ע"י המשכת התומ"צ, וזהו הבט משמי' וראה השקיפה ממעון קדשיך מן השמי': פי' שמים.

43 מן השמים שם מים

אן בנד בה ברכת אין מא מר דברא ד «אז מנזלגא מַדְסֵט, אז אסמא בנגר ו ברכת דה» באזמי‌גרד ו «אז אסמא» רא בא عبارت «תאמין מעלין پدرشان در آسمان» توضیح می‌دهد; یعنی نور אבא (Abba; [پدر]) درون صفات عاطفی (ז"א / זעיר אנפין, Z'eir Anpin).

יבדאשט קהוט

ראה בלקו"ת שה"ש יד, א בפ"י מן השמים.

44 שם מים

תלמוד ואז שמים (shamayim) רא בה‌صورت שם מים (sham mayim), یعنی «آنجا آب هست», توضیح می‌دهد. اینجا این توضیح پشتوانه خواندن «آسمان» به‌معنای تورات است; توراتی که به آب تشبیه شده است.

Chagigah 12a חגיגה י"ב א

יבדאשט קהוט

חגיגה יב, א.

45 בחי' התורה שנמשלה למים

נסח אנجا אין דליל רא ניש מי‌אזאיד که תورات בה آب تشבیه شده אסט: «ای همه تشنگان، به سوی آب بیایید»; که به تورات اشاره دارد.

יבדאשט קהוט

בספר המאמרים תש"ח שם: [שנאמר הוי כל צמא לכו למים כו' שזה קאי על בחי' התורה כו'].

46 אנחנו עם בני ישראל נתראים לפניו לדבר חשוב

תסמאח תסדק (הצמח צדק) אין סطر רא که اسرائیل דר برابر ה' چیزی مهم به شمار می‌آید, در ما מר های خود درباره בلاق (בלק) نقل می‌کند.

יבדאשט קהוט

מובא באוה"ת פ' בלק ע' א' כח. ע"ש.

47 נפתחו השמים

חזקאל (יחזקאל), דר מيان تبعדיان کنار رود کوا, می‌گوید که آسمان‌ها گشوده شدند و او رویاهایی از ה' دید. آلتز רبه گشوده‌شدن «آسمان» را با دید روشن الوهית پیوند می‌دهد. (زمینه: تنخ اشتاین‌سالز)

Ezekiel 1:1 יחזקאל א' א'

ויהי בשלשים שנה כרביעי בחמשה לחדש ואני בתוך הגולה על-נהר-קבר נפתחו השמים ואראה מראות אלקים:

Now it came to pass in the thirtieth year, in the fourth month, in the fifth day of the month, as I was among the captives by the river Chebar that the heavens were opened, and I saw visions of G-d

רש"י דברים ו, ו. בשם הספרי.

52 אני ראשון ואני אחרון

ה', יאדשא ו רהיי-בחיס אסראיל, אז זבאן אשעיא אלאם מי-כנד: «מן נחסינמ ו מן ואסינמ, ו זז מן הייג ה' דיגרי ויוד נדאר.» (זמינה: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 44:6 ישעיהו מ"ד:ו

כה-אמר ה' מלך-ישראל וגאלו ה' עבדות אני ראשון ואני אחרון ומבדעדי אין אלקים:

Thus saith the L-RD, the King of Israel, And his Redeemer the L-RD of hosts: I am the first, and I am the last, And beside Me there is no G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت كهوت

ישעיה מ"ד, ו.

53 ואני הוי"ה לא שנית

«זיבא מן, נאם چهارحرفי (ה', Havayah), תגייב נכרדה-א, ו شما, فرزندان يعقوب (يعقوب), از میان نرفته-اید»: ثبات ה' و پایمردی اسرائیل. ماآمار از نیمه نخست استفاده می-کند: آفرینش هیچ تغییری در ه' پدید نمی-آورد؛ ازاین-رو, ورود او به عوالم نوعی تنزل است. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Malachi 3:6 מלאכי ג:ו

כי אני ה' לא שנית ואתם בני-יעקב לא כליתם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت كهوت

מלאכי ג, ו.

بند 10

54 וגלה על ראשה

کاسه روغن بر فراز چراغدان هفت-شاخه (منורה, menorah) در رؤیای زکریا (זכریה)؛ راشی (רש"י) واژه גולה (gulah) را کاسه‌ای گرد توضیح می-دهد, مانند گולות (gulos [چشمه‌ها]) در יהושע 15:19.

Zechariah 4:2 זכריה ד:ב

ויאמר אלי מה אתה ראה ואמר ראיתי והנה מנורת זהב בלה וגלה עלי-ראשה ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר עלי-ראשה:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت كهوت

זכרי' ד, ב.

55 מלשון גולת הכותרת

در فهرست ساخته‌های معبد שלومو (שלמה), گולות بخش‌های گرد بالای سرستون‌های دو ستون‌اند. آتور ریی (ادمو"ר הזקן) از این عبارت استفاده

می-کند تا گולה را به‌منزله تاجی بر فراز سر بخواند. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

I Kings 7:41 מלכים א ז:מ"א

עמידים שנים וגלת הכתרת אשר-על-ראש העמודים שתים והשכבות שתים לכסות את-שתי גלות הכתרת אשר על-ראש העמודים:

the two pillars, and the two bowls of the capitals that were on the top of the pillars; and the two networks to cover the two bowls of the capitals that were on the top of the pillars;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

מלכים-א ז, מא-מב.

بند 11

56 שום תשים עליך מלך

فرمان تورات به اسرائیل است که در سرزمین خود «بی-گمان پادشاهی بر خود بگذارند» که ه' او را برمی-گزیند. ما מר این فرمان را چنین می-خواند: پذیرفتن فرمانروایی ه' بر خویشتن. (در بافت متن: Steinsaltz Tanakh)

Deuteronomy 17:15 דברים יז:ט"ו

שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלקיך בו מקרב אחיד תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא-אחיד הוא:

thou shalt in any wise set him king over thee, whom the L-RD thy G-d shall choose; one from among thy brethren shalt thou set king over thee; thou mayest not put a foreigner over thee, who is not thy brother

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

דברים יז, טו.

57 בטל רצונך מפני רצונו

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

يادداشت كهوت

אבות ב, ד.

58 בטל רצונך מפני רצונו

تعلیم רבאן گمליئل (רבן גמליאל): «اراده خود را در برابر اراده او تسلیم و تابع ساز»؛ الگویی از خودنهی-گری (ביטול, bittul) خادم.

Pirkei Avot 2:4 משנה אבות ב:ד

הוא הנה אומר, עשה רצונו כרצונה, כדי שיעשה רצונה כרצונו. בטל רצונה מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונה. הלל אומר, אל תפרש מן הצבור, ואל תאמין בעצמך עד יום מותך, ואל תדיו את חברך עד שתגיע למקומו, ואל תאמר דבר שאי אפשר לשמע, שסופו להשמע. ואל תאמר לכשאפנה אשנה, שמא לא תפנה:

He used to say: do His will as though it were your will, so that He will do your will as though it were His. Set aside your will in the face of His will, so that he may set aside the will of others for the sake of your will. Hillel said: do not separate yourself from the community, Do not trust in yourself until the day of your death, Do not judge your fellow man until you have reached his place. Do not say something that can- ... not be

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

זוהר (זחר) מי-آموزد که هنگامی که سوي ديگر (סטרא אחרא, sitra achra) مقهور شود، شکوه قدوس متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא, Kudsha Brich Hu) در همه عوالم بالا می‌رود.

Zohar II, 128b זח"ב קכה, ב

یادداشت كهوت

ראה זח"ב קכה, ב ואילך. ולקמן פט, ד ובמ"מ שם.

60 אין מלך בלא עם

در آن‌جا، «پادشاهی بدون قوم نیست» نام **אלקים** (**אלקים**, Elokim) را به‌معنای فرمانروایی توضیح می‌دهد: از راه انقباض (**צמצום**, tzimtzum), حضور الهی (**שכינה**, Shechinah) در مخلوقات جای می‌گیرد تا وجودی مستقل پدید آید و سپس در برابر **ה'** به **ביטול** برسد.

یادداشت كهوت

نسمך לעיל ה', א. לקמן גג, ד. מה שמבואר כאן בענין ביטול רצון, מצויין בלקו"ת ואתחנן יא, ג: דאין מלך בלא עם לשון עוממות שהוא יש ודבר ואעפ"כ מבטל רצונו מכל וכל, וכל דבר שאינו בביטול הרצון אינו נק' עבודה כלל (ועמ"ש בפ' שלח ע"פ ועתה יגדל, וע"פ כי עמך מקור חיים). ע"כ.

61 כי לי בני עבדים

قوانين برده عبری با این عبارت پایان می‌یابد: «زیرا بنی‌اسرائیل بندگان من‌اند؛ آنان بندگان من‌اند که ایشان را از مصر بیرون آوردم.» چون آنان به **ה'** تعلق دارند، هیچ انسانی نمی‌تواند مالک مطلق آنان باشد؛ این گفتار (**ماامר**, maamar) آیه را چنین می‌خواند که بندگان، بنی‌اسرائیل را «از آن من» می‌سازد. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Leviticus 25:55 ויקרא כ"ה:נ"ה

כִּי־לִי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדֵי הֵם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

For unto Me the children of Israel are servants; they are My servants whom I brought forth out of the land of Egypt: I am the L-RD your G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

ויקרא כה, נה.

62 המשפילי לראות בשמים ובארץ

«آن‌که خود را فرو می‌آورد تا به آسمان و زمین بنگرد»، اکنون در معنای دوم خوانده می‌شود: **ה'** به‌واسطه آسمان و زمین خود را فرو می‌آورد.

Psalms 113:6 תהילים קי"ג:ו

הַמְשַׁפִּילִי לְרֹאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

?That looketh down low Upon heaven and upon the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 צעק לבם

در سوگ ویرانی، پیامبر می‌گوید دل قوم به **ה'** فریاد برآورد و صهیون را فرامی‌خواند که شب و روز بگرید. (زمینه: تنخ اشتاین‌سالز)

Lamentations 2:18 איכה ב':י"ח

צָעַק לִבָּם אֶל־אֲדֹנָי חוֹמַת בִּתְּצִיּוֹן הוֹרִידִי כְנָחַל דִּמְעָה יוֹמָם וְלַיְלָה אֶל־תִּתְּנִי פִגְמָת לֶךְ אֶל־תִּדְם בִּתְּעִינֶךָ:

Their heart cried unto the L-rd: 'O wall of the daughter of Zion, Let tears run down like a river Day and night; Give thyself no respite; Let not the apple of thine eye cease

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

איכה ב, יח.

64 ויצעקו אל ה' בצר להם

درباره کسانی که در بیابان گم شدند: «در تنگای خود به **ה'** فریاد برآوردند»، و او نجاتشان داد. (زمینه: تنخ اشتاین‌سالز)

Psalms 107:6 תהילים ק"ז:ו

וַיִּצְעֲקוּ אֶל־ה' בְּצָר לָהֶם מִמַּצְרֹקוֹתֵיהֶם וַיֵּצִילֵם:

Then they cried unto the L-RD in their trouble, And He delivered them out of their distresses

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

תהלים קז, ו.

65 ופרעה הקריב

هنگامی که سپاه فرعون به دریا نزدیک شد، اسرائیل آنان را دید، سخت ترسید و به **ה'** فریاد برآورد. در معنای ظاهری، «فرعون نزدیک شد»؛ میدراش چنین می‌خواند: «فرعون نزدیک آورد»؛ او اسرائیل را به بازگشت (**תשובה**, teshuvah) نزدیک کرد. (زمینه: تنخ اشتاین‌سالز)

Exodus 14:10 שמות י"ד:י

וּפְרַעְהַ הַקָּרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־עֵינֵיהֶם וַהֲנִה מִצְרַיִם נֹסַע אַחֲרֵיהֶם וַיִּירָאוּ מֶאֱדָם וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־ה'

And when Pharaoh drew nigh, the children of Israel lifted up their eyes, and, behold, the Egyptians were marching after them; and they were sore afraid; and the children of Israel cried out unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

שמות יד, י. וראה שמו"ר עה"ס.

66 כמ"ש במ"א רוח אייתי רוח

روحي از پايين، روحي از بالا را برمی‌انگيزد و فرامی‌خواند.

Zohar II, 162b זח"ב קסב, ב

یادداشت كهوت

זח"ב קסב, ב. ראה לעיל א, א. ובכ"מ. ראה לקו"ת תצא מ, רע"ג ואולי הכוונה שם לכאן.

67 מצפון זהב יאתה

طلا از «شمال»، یعنی از سمت چپ می‌آید.

Job 37:22 آیوب ל"ז:כ"ב

מצפון זהב יאתה על-אלוה נזרא הוד:

Out of the north cometh golden splendour, About G-d is terrible majesty.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

آیوب לז, כב. راءه بلكون"ت به‌علوتك لب, د. شزه‌ب هوا یراءه (لكن نكراء شمائل). له, ب

68 ושנים זיתים עלי

دو درخت زیتون در دو سوی كاسه منورا.

Zechariah 4:3 זכריה ד':ג'

ושנים זיתים עליה אחד מימין הגלה ואחד על-שמאלה:

and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl, and the other upon the left side thereof

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

זכרי' د, ג.

69 אשר הם מריקים הזהב

زكريا از فرشته درباره دو شاخه زیتون در کنار دو لوله زرين می‌پرسد كه روغن زرين را از خود بیرون می‌ریزند؛ فرشته پاسخ می‌دهد كه آنها دو مسخ‌شده‌اند. این گفتار (ماامار, maamar) آن را به صورت «كه طلا را فرو می‌ریزند» نقل می‌كند و طلا را عشق آتشی‌نی می‌داند كه ریشه‌های تورات (تורה, Torah) و فرمان‌ها (מצוות, mitzvos) نازل می‌كنند. (زمينه: Steinsaltz Tanakh)

Zechariah 4:12 זכריה د':י"ב

ואען שנית ואמר אליו מה-שתי שכלי הזיתים אשר ביד שני צנתרות הזקב המריקים מעליהם הזהב:

And I answered the second time, and said unto him: 'What are these two olive branches, which are beside the two golden spouts, that empty the golden oil out of themselves

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70 שע"י

در آن دست‌نویس، به‌جای «از طریق» (سע"י) عبارت «از طریق آنان» (سعل یدم) آمده است.

یادداشت كهوت

בבוך תניא-ברוק הגי': שעל یدم.

71 להשתמך אל חיק אביה

تانيا، فصل 50، عشقی را وصف می‌كند كه «همچون شعله‌های آتش» است و از قوای قید و سخت‌گیری برین سرچشمه می‌گیرد؛ عشقی برتر از عشق‌های دیگر، همان‌گونه كه طلا از نقره برتر است: با تأمل در عظمت بی‌نهایت مطلق، جان مشتاق است از زندان بدن بیرون آید و خود را به آغوش پدرش فرو ریزد.

یادداشت كهوت

תניא פרק נ. راءه גם לעיל כז, א, ולקמן סז, א וש"נ.

72 כי עמך מקור חיים באורך נראה אור

آیه آغازین، اکنون بر پایه هر دو قرائت توضیح داده می‌شود: «نور دیده می‌شود» به‌واسطه تورات و فرمان‌ها (מצוות, mitzvos)، و «ما خواهیم دید»؛ تا اسرائیل در آن نور دیده شود.

Psalms 36:10 תהילים ל"ז:

כי-עמך מקור חיים באורך נראה-אור:

For with Thee is the fountain of life; In Thy light do we see light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 ומי כעמך ישראל

«چه کسی مانند قوم تو، اسرائیل، است؟»: قدسیت اسرائیل در نوری آشکار می‌شود كه آن را فرومی‌كشند.

I Chronicles 17:21 דברי הימים א' י"ז:כ"א

ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ אשר הלך האלקים לפדות לו עם לשום לה שם גדלות ונראות לגרש מפני עמך אשר-פדית ממצרים גוים:

And who is like Thy people Israel, a nation one in the earth, whom G-d went to redeem unto Himself for a people, to make Thee a name by great and tremendous things, in driving out nations from before Thy people, whom Thou didst redeem out of Egypt.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

דה"א יז, כא.

74 וגם אנחנו נראה . . כמ"ש ומי כעמך ישראל כו'

ربه می‌افزاید كه پایان آیه، «یک قوم بر روی زمین»، در اینجا جای دارد؛ یعنی اسرائیل برتر از همه ملت‌هاست. او می‌پرسد چرا maamar آن را نقل نكرده است: آیا ممیزی آن را حذف كرده، یا آلتز ربه آن را به همین صورت گفته است؟

یادداشت كهوت

בד"ה זה בספה"מ תשל"ד (הנחה) מוסיף: "ויש להוסיף בזה דסיום הכתוב (מי כעמך ישראל) הוא גוי אחד בארץ, היינו שישראל הם למעלה מכל האומות [וצ"ע מדוע לא הובא סיום הכתוב בהדרוש, אם זהו מחמת השמטת הצנזור או שכך אמר רבינו הזקן בדיבור], ע"ש.

درباره این نسخه

.the notes و our explanations ,the English translation ,This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) از طریق سفاریا: (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

ترجمه و شرح انگلیسی: با کمک هوش مصنوعی (openai/gpt-6-luna-pro:batch) برای likuteitorah.com تهیه شده و با متن عبری و سفاریا مقابله شده است؛ هنوز ویراستار انسانی آن را بازبینی نکرده است. لطفاً هر مطلب مهمی را با متن عبری مقابله کنید.

ربه خواست که ماماریم پارشای آن هفته، «پارشای حسیدی»، در همان هفته و در طول هفت روز آن آموخته شوند (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). چرا آن را بیاموزیم و برکات ربه: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha

پروژه‌ای رایگان و غیرتجاری؛ هیچ چیز در اینجا فروخته نمی‌شود. وابسته به Kehot, Sefaria یا کتابخانه لوباوویچ نیست. © likuteitorah.com

از likuteitorah.com/fa/torah-ohr/mikeitz/5/

تقدیم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی بیتسخاک